

บทที่ 4 สิ่งที่ต้องสืบพยานหลักฐาน

ในการดำเนินคดี สิ่งใดไม่ต้องนำสืบพยานหลักฐานก็คัดออกไปจากกระบวนการ เหลือเฉพาะสิ่งที่ต้องนำสืบพยานหลักฐาน จึงนำเข้ากระบวนการในทางคดี

สิ่งที่ต้องนำสืบพยานหลักฐานโดยสรุปมี 2 เรื่องใหญ่ ๆ ดังนี้

- 1 ข้อเท็จจริงที่คู่ความต้องนำสืบ
- 2 พยานบอกเล่า

1 ข้อเท็จจริงที่คู่ความต้องนำสืบ แยกพิจารณาได้ดังนี้

ในคดีแพ่ง ป.วิ.แพ่ง มาตรา 87 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานใด เว้นแต่ (1) พยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในคดีจะต้องนำสืบ...” จากบทบัญญัติมาตรานี้แสดงให้เห็นว่า พยานหลักฐานที่ศาลจะรับฟังต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายใดในคดีต้องสืบ ซึ่งปกติมักเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับประเด็นในคดี หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าข้อเท็จจริงที่คู่ความจะนำสืบจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับประเด็นในคดีนั่นเอง

ส่วนในคดีอาญา ป.วิ.อาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้ยังเป็นพยานหลักฐานได้.....” จากบทบัญญัติมาตรานี้แสดงให้เห็นว่า พยานหลักฐาน (ไม่ว่าจะเป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล) ซึ่งจะรับฟังในคดีอาญาจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่แสดงถึงความผิด (ของจำเลย) หรือความบริสุทธิ์ของจำเลย ซึ่งปกติพยานหลักฐานที่แสดงถึงความผิดหรือไม่ผิดของจำเลยก็เป็นพยานหลักฐานที่พิสูจน์ถึงประเด็นข้อพิพาทของโจทก์จำเลย เพราะในคดีอาญาส่วนมากประเด็นข้อพิพาทมักเป็นเรื่อง จำเลยกระทำผิดหรือไม่ผิดนั่นเอง ดังนั้น หากกล่าวอีกนัยได้ว่า ข้อเท็จจริงที่คู่ความต้องนำสืบก็คือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็น (ข้อพิพาท) ในคดีนั่นเอง

โดยสรุปเห็นได้ว่า คดีแพ่ง หรือคดีอาญานั้น ข้อเท็จจริงที่คู่ความต้องนำสืบก็คือ ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับประเด็นในคดี

ส่วนอย่างไรเกี่ยวกับประเด็นหรือไม่ เป็นอำนาจของศาลที่จะวินิจฉัยเช่นนั้น ทั้งนี้เพราะในคดีแพ่ง ป.วิ.แพ่ง มาตรา 104 ให้อำนาจศาลที่จะวินิจฉัยว่าพยานนั้นเกี่ยวกับประเด็น....หรือไม่" และในคดีอาญา ป.วิ.อาญา มาตรา 227 ก็ให้อำนาจศาลเช่นกัน "ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง...."

ดังนั้น หากเป็นข้อเท็จจริงนอกประเด็นในคดี (ไม่เกี่ยวกับประเด็นในคดี) แล้วย่อมไม่ต้องการนำสืบพยานหลักฐานกันเลย

ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับประเด็นในคดีแบ่งแยกไว้ 2 ชนิด

ข้อเท็จจริงในประเด็นโดยตรง

ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวพันกับประเด็น

ข้อเท็จจริงในประเด็นโดยตรง คือ ข้อเท็จจริงที่คู่ความในคดีได้เถียงกัน อันเป็นเหตุให้เกิดประเด็นข้อพิพาทขึ้น ข้อเท็จจริงในกรณีนี้พิจารณาได้จากตัวคำฟ้องและคำให้การในคดีเป็นใหญ่ เพราะประเด็นข้อพิพาทเกิดจากตัวคำฟ้องและคำให้การเป็นส่วนใหญ่ แต่ในบางกรณี ประเด็นข้อพิพาท อาจเกิดจากการรับหรือเถียงกันในชั้นที่มีการชี้สองสถานของศาล ดังนั้น ข้อเท็จจริงในประเด็นโดยตรง อาจเกิดในชั้นชี้สองสถานก็ได้

ข้อเท็จจริงในประเด็นโดยตรงเป็นข้อเท็จจริงที่คู่ความนำสืบกันตามปกติในคดี เพราะปกติการสืบพยานจะสืบกันตามประเด็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั่นเอง ในทางตรงข้ามหากเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ใช่ในประเด็นโดยตรง (นอกจากข้อเท็จจริงที่เกี่ยวพันกับประเด็นซึ่งจะกล่าวต่อไป) หรือเป็นข้อเท็จจริงนอกประเด็นแล้ว ข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่ต้องการสืบพยานหลักฐานกันแต่อย่างใด

อย่างไรเป็นข้อเท็จจริงในประเด็นโดยตรง อย่างไรเป็นข้อเท็จจริงนอกประเด็น การศึกษาแนวฎีกาเป็นเครื่องช่วยอย่างหนึ่ง

แนวฎีกาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในประเด็นโดยตรง

ฎีกาที่ 1198/2494 โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญา แต่นำสืบว่าเป็นหนี้ค่าซื้อปลาอันเป็นการนำสืบถึงที่มาแห่งสัญญา หาใช่เป็นการนำสืบนอกประเด็นจากคำฟ้อง (แสดงว่า ข้อเท็จจริงที่มาแห่งหนี้ตามสัญญาเป็นเรื่องเกี่ยวกับประเด็นตามคำฟ้อง.....)

ฎีกาที่ 1556/2500 ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองซื้อของเชื่อ ขอให้ใช้ราคา จำเลยที่ 1 ปฏิเสธว่ามิได้ซื้อเชื่อ จำเลยที่สองทำไปเป็นการส่วนตัวของจำเลยที่ 2 ข้อที่โจทก์นำสืบว่า บิดาจำเลยที่ 1 ได้ทำการแทนจำเลยที่ 1 โดยร่วมกับจำเลยที่ 2 ซื้อเชื่อ เป็นข้อความในประเด็นนำสืบได้ (แสดงว่าข้อเท็จจริงที่ว่า บิดาจำเลยที่ 1 ได้ทำการแทนจำเลยที่ 1 โดยร่วมกับจำเลยที่ 2 ซื้อเชื่อ เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็น)

ฎีกาที่ 758/2501 โจทก์ฟ้องขอให้แสดงสิทธิที่ดินมรดกของบิดาโจทก์ ซึ่งจำเลยผู้เป็นบิดาเลี้ยงและมารดาโจทก์ครอบครองแทนโจทก์มา จำเลยต่อสู้ว่าที่พิพาทเป็นของจำเลยก่อนได้กับมารดาโจทก์ว่ามีคนภายนอกฟ้องจำเลยมาครั้งหนึ่ง โจทก์ยอมนำสืบพยานได้ว่าคดีที่คนภายนอกฟ้องจำเลยนั้นเป็นเรื่องมรดกของบิดาโจทก์ โดยโจทก์ไม่ต้องอ้างถึงคดีที่ฟ้องกันนี้เป็นประเด็นมาในฟ้อง เพราะเป็นประเด็นที่จำเลยอ้างมาในคำให้การ โจทก์นำสืบแก้ให้เห็นว่าข้ออ้างของจำเลยไม่เป็นความจริง ย่อมมีสิทธินำสืบได้

ฎีกาที่ 755/2505 ฟ้องว่า เป็นหนี้โจทก์แล้วไม่ชำระ จำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่มีทรัพย์สินชำระหนี้แก่โจทก์ โจทก์นำสืบว่า จำเลยเป็นหนี้คนอื่นอยู่อีก และยังไม่ชำระ เป็นการนำสืบในประเด็นว่ามีหนี้สินล้นพ้นตัว (แสดงว่าข้อเท็จจริงที่ว่า จำเลยเป็นหนี้คนอื่นอยู่อีก และยังไม่ชำระ เป็นข้อเท็จจริงในประเด็นที่ว่า มีหนี้สินล้นพ้นตัว)

ฎีกาที่ 583/2505 (ประชุมใหญ่) จำเลยเท่านั้นมีหน้าที่รับหรือปฏิเสธ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม ฉะนั้นในการที่จำเลยต่อสู้คดี มีข้ออ้างบางประการขึ้นนั้น โจทก์ไม่มีหน้าที่ต้องแถลงรับหรือปฏิเสธ และเมื่อจำเลยมีสิทธินำสืบตามข้ออ้างของจำเลย โจทก์ก็ย่อมนำสืบหักล้างได้ เพราะถ้าพยานหลักฐานใดเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่ฝ่ายใดจะต้องนำสืบพยานหลักฐาน ก็ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 87 (1) มิใช่ว่าจะมีสิทธินำสืบแต่เฉพาะข้อที่ตนอ้าง และมีหน้าที่ตามมาตรา 84, 85 เท่านั้น ข้อความที่ฝ่ายหนึ่งอ้างขึ้นฝ่ายเดียว อีกฝ่ายหนึ่งแม้จะไม่ได้อ้างข้อความนั้นก็สืบหักล้างได้ การนำสืบไม่ว่าจะเป็นการสืบสนับสนุนข้ออ้างของตนหรือหักล้างข้ออ้างของอีกฝ่ายหนึ่ง ก็คงเป็นพยานในประเด็นเดียวกัน ซึ่งต่างนำสืบได้เพียงกันนั่นเอง

๐ ๑๒๖ ๖๑๖ / ๓๑

การนำสืบของโจทก์ว่าจำเลยชำระเงินเป็นการชำระหนี้รายอื่น เช่นนี้ จะถือว่าโจทก์รับตามข้ออ้างของจำเลยแล้ว และโจทก์อ้างข้อเท็จจริงขึ้นใหม่หาได้ไม่ เพราะโจทก์ไม่ได้รับว่าได้แปลงหนี้ใหม่ตามที่จำเลยอ้าง

ฎีกาที่ 2354/2517 ฟ้องเรียกเงินค่าวัสดุก่อสร้างที่ค้างชำระ โดยบรรยายว่า จำเลยได้ติดต่อบริษัทจากโจทก์ แต่นำสืบว่ามอบให้ ก. เป็นตัวแทนมาขอซื้อไป เป็นการนำสืบรายละเอียดในการติดต่อบริษัทวัสดุก่อสร้าง

(แสดงว่า การนำสืบว่าให้ตัวแทนไปซื้อเป็นเรื่องข้อเท็จจริงโดยตรงที่ว่าจำเลยไปซื้อ เทียบฎีกา 1556/2500)

ฎีกาที่ 746/2519 โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระเงินตามเช็ค จำเลยให้การว่าจำเลยไม่ ต้องใช้เงินตามเช็ค เพราะ ได้ส่งคืนของที่รับมาจากโจทก์ตามสัญญาแล้ว โจทก์นำสืบแก้ข้อต่อสู้ของจำเลยได้ว่า ไม่มีข้อตกลงให้คืนของ แต่เป็นเช็คที่จำต้องชำระราคาของที่รับซื้อไป โดยโจทก์ไม่ ต้องตั้งประเด็นขึ้นใหม่

ฎีกาที่ 411/2520 ข้อที่โจทก์อ้างและจำเลยปฏิเสธว่าไม่มีหนี้ โจทก์ต้องสืบตามข้ออ้าง จำเลยนำสืบหักล้างได้ แม้ไม่อ้างข้อต่อสู้เมื่อได้ตามค่านตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 89 แล้ว ก็เท่ากับเป็นการโต้เถียงในประเด็นเดียวกัน ไม่เป็นการนำสืบนอกประเด็น

ฎีกาที่ 1211/2523 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยส่งจ่ายเช็คพิพาทชำระหนี้ค่าตะปูแก่โจทก์ แต่นำสืบว่า พ.เอาเช็คของจำเลยมาชำระหนี้ค่าตะปูที่ พ. ซื้อจากโจทก์ เป็นการนำสืบรายละเอียดที่มาของเช็ค ไม่นอกประเด็น

(ประเด็นอยู่ที่รับหลักฐานผู้ส่งจ่ายหรือไม่ การนำสืบถึงข้อเท็จจริงที่ผู้อื่นนำเช็คมาชำระหนี้ โดยเป็นเช็คของจำเลย จึงเกี่ยวกับประเด็น เพราะนำสืบถึงรายละเอียดที่มาของเช็ค)

ฎีกาที่ 3613/2525 ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นข้อพิพาทไว้ว่า เมื่อชำระหนี้กองมรดกแล้ว ถ้ามีทรัพย์สินมรดกเหลืออยู่ โจทก์จะมีส่วนได้เพียงใด ดังนี้ การที่ศาลจะคำนวณส่วนแบ่งทรัพย์สินมรดกให้แก่โจทก์จำเลยได้ จำเป็นต้องวินิจฉัยเสียก่อนว่าทรัพย์สินนั้นเป็นสินส่วนตัวหรือสินสมรสระหว่างจำเลยกับเจ้ามรดกซึ่งศาลชั้นต้นก็ได้วินิจฉัยทรัพย์สินพิพาททั้งหมดเป็นสินสมรส การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าทรัพย์สินพิพาทบางส่วนเป็นสินส่วนตัวของเจ้ามรดก จึงเป็นเรื่องที่ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น หาใช่เป็นเรื่องนอกฟ้องนอกประเด็นไม่

ฎีกาที่ 2475/2526 โจทก์ฟ้องเรียกเงินค่าจ้างก่อสร้างอาคารที่ค้างชำระ อ้างว่า จำเลยยังไม่ ได้ชำระหนี้ค่าจ้างต่อเติมเพิ่มแบบ รวม 10 รายการ จำเลยให้การว่าได้ชำระให้ครบถ้วนแล้ว และนำ

สืบถึงการชำระเงินให้โจทก์ 4 ครั้ง ดังนี้ โจทก์ยอมมีสิทธินำสืบว่าการชำระหนี้ดังกล่าวเป็นการชำระค่าเพิ่มเติมเพิ่มแบบครั้งที่หนึ่ง ไม่ใช่ชำระค่าจ้างต่อเติมนอกแบบรายชื่อที่ฟ้อง อันเป็นการนำสืบหักล้างโดยไม่จำเป็นต้องกล่าวบรรยายในคำฟ้อง และไม่ถือว่าเป็นการนำสืบนอกฟ้อง

ฎีกาที่ 189/2530 ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นข้อพิพาทว่า ทางพิพาทเป็นทางสาธารณะประโยชน์หรือไม่และจำเลยมีสิทธิปิดกั้นทางพิพาทหรือไม่ การที่ศาลพิพากษาว่าทางพิพาทเป็นทางสาธารณะประโยชน์จำเลยไม่มีสิทธิปิดกั้น ย่อมอยู่ในประเด็นที่ศาลชั้นต้นกำหนด ไม่เป็นการนอกประเด็น

ฎีกาที่ 2881/2532 จำเลยให้การว่าที่ดินตามฟ้อง ไม่ใช่ดินสมรระหว่าง บ. กับ ค. ซึ่งเป็นบิดามารดาโจทก์และจำเลย แต่เป็นดินเดิมของ ค.มาก่อนสมรส ในชั้นพิจารณา จำเลยกลับนำสืบว่าที่ดินดังกล่าวเป็นมรดกของ ป. มารดาของ ค. ตกได้แก่ ค. ดังนี้ การนำสืบถึงที่มาของที่ดินที่ ค. ได้มาก่อนทำการสมรสกับ บ. อยู่นั่นเอง จึงไม่ใช่เป็นการนำสืบนอกคำให้การแต่อย่างใด

ฎีกาที่ 1206/2533 โจทก์ฟ้องว่าสินค้าได้ขาดหายไปในช่วงการขนส่งที่จำเลยเป็นผู้รับขน จำเลยให้การว่าสินค้ามิได้ขาดหายไปในช่วงขนส่งของจำเลย ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นข้อพิพาทว่า "จำเลยเป็นผู้ทำการขนส่งสินค้ารวมในทอดสุดท้ายจากประเทศสิงคโปร์มาประเทศไทย ซึ่งจะต้องรับผิดชอบโจทก์ตามฟ้องเพียงใดหรือไม่" ดังนี้ การที่จำเลยนำสืบว่า สินค้าตามฟ้องได้ขาดหายไปในช่วงเก็บอยู่ในโรงพักสินค้าของการท่าเรือแห่งประเทศไทยนั้น จึงเป็นการนำสืบเพื่อให้เห็นว่าสินค้ามิได้ขาดหายไปในช่วงขนส่งตามข้อต่อสู้ของจำเลยนั่นเอง หาเป็นการนอกคำให้การและนอกประเด็นไม่

ฎีกาที่ 740/2535 จำเลยให้การว่า พ. มารดาโจทก์ไม่มีสิทธิทำนิติกรรมยกบ้านให้โจทก์ หนังสือสัญญาให้เรือนไม่ชอบด้วยกฎหมาย เท่ากับเป็นการปฏิเสธว่าโจทก์ไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ในบ้านพิพาท โดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าบ้านพิพาทเป็นสินสมรสของ ก. กับ พ. บิดามารดาโจทก์ ข. ภรรยาของจำเลย ซึ่งเป็นบุตรคนหนึ่งของ ก. กับ พ. มีสิทธิรับมรดกของ ก. อยู่ด้วย โจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องขับไล่จำเลย จึงไม่เป็นการวินิจฉัยนอกประเด็น

ฎีกาที่ 2387/2535 ประเด็นข้อพิพาทมีว่า ที่พิพาทเป็นของโจทก์หรือไม่ การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าที่พิพาทเป็นของโจทก์หรือไม่น่าจะสาธยายสำหรับประชาชนใช้ร่วมกัน เท่ากับวินิจฉัยว่าที่พิพาทไม่ใช่ของโจทก์นั่นเอง

ฎีกาที่ 4716/2536 ประเด็นข้อพิพาทที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้ว่า จำเลยทั้งสองครอบครองที่ดินพิพาทจนได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรปักษ์ ย่อมครอบคลุมไปถึงปัญหาที่ว่าโจทก์ซื้อที่ดินพิพาทโดยสุจริตหรือไม่ด้วย

แนวฎีกาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นโดยตรง (นอกประเด็น)

ฎีกาที่ 234/2591 ฟ้องแบ่งสินสมรส จำเลยต่อสู้ว่าเป็นสินส่วนตัว หรือสินเดิม เพราะได้มาก่อนเป็นภริยาโจทก์ จำเลยจะขอสืบว่า ททรัพย์นั้นได้มาหลังจากที่หย่าขาดจากการเป็นสามีภริยาไม่ได้เป็นการนำสืบนอกประเด็น

(ประเด็น อยู่ที่ว่า ททรัพย์ได้มาก่อนเป็นภริยา ข้อเท็จจริงที่ต้องการนำสืบว่า ได้มาหลังจากการขาดการเป็นภริยาจึงนอกประเด็น)

ฎีกาที่ 92/2512 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยซื้อที่ดินต่าง ๆ ไปจากโจทก์ โดยจำเลยรับมอบสินค้าไปแล้ว แต่ยังมีได้รับชำระเงิน ขอให้จำเลยชำระเงินตามฟ้องแก่โจทก์ จำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่ได้ซื้อที่ดินต่าง ๆ จากโจทก์ ทั้งไม่เคยรับสินไว้ ดังนี้ ศาลมีประเด็นเพียงว่าจำเลยซื้อไปจากโจทก์จริงหรือไม่ ศาลไม่มีประเด็นว่าจำเลยชำระเงินแล้วหรือไม่ เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าจำเลยซื้อไปจากโจทก์ตามราคาที่โจทก์ฟ้อง จำเลยต้องชำระเงินแก่โจทก์ การที่จำเลยนำสืบว่าจำเลยชำระเงินแก่โจทก์แล้ว เป็นการนำสืบนอกประเด็น จึงไม่เป็นกรณีที่ศาลจะรับวินิจฉัยให้

ฎีกาที่ 500/2517 จำเลยให้การต่อสู้คดีว่าที่พิพาทเป็นของบุตรจำเลย และจำเลยได้ครอบครองดูแลแทนบุตรจำเลย แต่จำเลยกลับนำสืบพยานว่าที่พิพาทเป็นเขตคลองสาธารณะ ส่วนที่ที่จำเลยครอบครองดูแลแทนบุตรจำเลยนั้นมีเขตไม่ถึงที่พิพาท เช่นนี้ ข้อนำสืบของจำเลยขัดแย้งกับคำให้การ ย่อมรับฟังไม่ได้

ข้อเท็จจริงที่ว่าที่พิพาทจะเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือไม่นั้น เป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นจากพยานนอกเรื่องนอกประเด็น ไม่เกี่ยวกับคู่ความจะต้องนำสืบ หรือได้จากเอกสารพยานที่มีกฎหมายบังคับให้คู่ความที่กล่าวอ้างต้องแสดง ดังนั้น ที่จำเลยยกขึ้นฎีกาเป็นข้อกฎหมายว่าที่พิพาทเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน โจทก์ไม่มีสิทธิครอบครองและไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลฎีกาจะรับมาวินิจฉัยเป็นข้อกฎหมายตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 142 (5) ไม่ได้ เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกระบวนการพิจารณา ต้องห้ามตามมาตรา 87

ฎีกาที่ 124/2521 ฟ้องว่า จำเลยซึ่งเป็นสามีภริยาผู้เห็นยินยอมให้ภริยาออกเช็คแก่โจทก์แล้ว สามีกลับปฏิเสธว่าไม่ได้รู้เห็น โจทก์นำสืบว่าสามีรับรองว่าจะใช้หนี้เป็นเรื่องนอกฟ้องนอกประเด็น (ข้อเท็จจริงที่ว่าสามีรับรองว่าจะใช้หนี้ไม่เป็นประเด็นโดยตรงในคดี)

ฎีกาที่ 2960/2523 จำเลยบิดได้ให้การว่า หนี้ตามสัญญาที่โจทก์นำมาฟ้องระงับโดยสัญญา ขอมความหรือไม่ การนำสืบของจำเลยที่ว่าหนี้ตามสัญญาได้ระงับโดยสัญญาขอมความเป็นการสืบ นอกข้อต่อสู้

(ข้อเท็จจริงที่ว่า หนี้ตามสัญญาระงับโดยสัญญาขอมความเป็นข้อเท็จจริงนอกประเด็น เพราะไม่ได้ต่อสู้ไว้)

ฎีกาที่ 1438/2524 ประเด็นมีเพียงว่าพินัยกรรมฉบับพิพาทปลอมหรือไม่ การที่ศาลล่างยกเอาเรื่องความสมบูรณ์ของพินัยกรรมว่า เข้ามรดกได้ลงชื่อในพินัยกรรมต่อหน้าพยานสองคนหรือไม่มาเป็นข้อวินิจฉัย แม้เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่ให้อำนาจศาลหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้ โดยที่ไม่มีคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 142 (5) ก็ตาม แต่จะต้องเป็นข้อกฎหมายที่ได้มาจากข้อเท็จจริงในการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยชอบตามมาตรา 87 ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากพยานนอกเรื่องนอกประเด็นไม่เกี่ยวกับคู่ความจะต้องนำสืบหรือมีกฎหมายบังคับให้ต้องแสดง ศาลจะรับฟังมาวินิจฉัยเป็นข้อกฎหมายตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 142 (5) หาได้ไม่

ฎีกาที่ 314/2528 โจทก์ฎีกาว่าการกระทำของจำเลยที่ 2 เป็นเหตุให้โจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเข้าใจและกระทำการโดยสุจริตได้รับความเสียหาย จำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1054 และ มาตรา 1050 ความข้อนี้แม้โจทก์จะได้บรรยายฟ้องไว้ แต่มิได้มีประเด็นในศาลชั้นต้น แม้ศาลอุทธรณ์จะหยิบยกบทกฎหมายดังกล่าวขึ้นวินิจฉัย ก็เป็นการนอกเหนือจากประเด็นข้อพิพาท ไม่ชอบด้วยกระบวนการพิจารณา ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

ฎีกาที่ 334/2534 จำเลยให้การว่าไม่เคยกู้และรับเงินจากโจทก์ โจทก์สมคบกับบุคคลอื่นทำสัญญากู้เงินขึ้นและลงลายมือชื่อจำเลย แต่กลับนำสืบว่าลายมือชื่อในช่องผู้กู้เป็นของจำเลยที่ลงไว้ในกระดาษเปล่าตอนกู้เงินจากบุคคลอื่น เป็นการนำสืบปฏิเสธนอกคำให้การ ไม่อาจรับฟังได้

ฎีกาที่ 686/2535 ศาลไม่ได้กำหนดประเด็นว่าที่พิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือไม่ดังนี้ โจทก์ไม่มีสิทธินำพยานเข้าสืบว่าที่พิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเพราะเป็นการนำสืบนอกประเด็น ศาลชั้นต้นจึงชอบที่จะมีคำสั่งให้งดสืบพยานเอกสารและงดส่งประเด็นไปสืบพยานบุคคลของโจทก์ที่เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว

ฎีกาที่ 2496/2535 ปัญหาว่าโจทก์บอกเลิกสัญญาแล้วหรือไม่ จำเลยไม่ได้ให้การเป็น ประเด็นไว้ แม้ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยในปัญหาดังกล่าว ก็เป็นการวินิจฉัยนอกประเด็น ศาลฎีกาไม่ รับวินิจฉัยให้

ฎีกาที่ 3415/2535 โจทก์จำเลยพิพาทกันว่าที่งอกริมตลิ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์หรือ จำเลยไม่มีประเด็นพิพาทว่าเป็นที่ชายตลิ่งหรือไม่ การที่ศาลเดินเผชิญสืบที่ดินพิพาทในประเด็นที่ ว่าฝ่ายใดครอบครองที่ดินพิพาทแล้ว วินิจฉัยข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้น จากการเดินเผชิญสืบว่าที่ดิน พิพาทไม่ใช่กรรมสิทธิ์ของโจทก์และจำเลย แต่เป็นที่ชายเลน มีน้ำท่วมถึง จึงเป็นที่ชายตลิ่ง เป็น สาธารณสมบัติของแผ่นดิน โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องนั้น เป็นข้อเท็จจริงที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วย กระบวนพิจารณาต้องห้ามตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 87 และเป็นการวินิจฉัยนอกฟ้อง นอกประเด็น

ปัญหาเรื่องอำนาจฟ้อง แม้จะเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งเป็นข้อยกเว้นให้ศาลยกขึ้นวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีได้ โดยไม่ต้องมีคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้าง ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 142 (5) ก็ตาม แต่ข้อกฎหมายดังกล่าวต้องได้มาจากข้อเท็จจริงในการดำเนิน กระบวนพิจารณาโดยชอบ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากพยานหลักฐานนอกเรื่องนอกประเด็นไม่เกี่ยว กับที่คู่ความจะต้องนำสืบ หรือมีกฎหมายบังคับให้ต้องแสดง ศาลจะรับฟังมาวินิจฉัยเป็นข้อกฎหมาย ไม่ได้

ฎีกาที่ 3611/2535 โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากตึกพิพาทซึ่งเป็นทรัพย์สินของ อ. ที่เคย ให้จำเลยอยู่อาศัย จำเลยให้การต่อสู้ว่าตึกพิพาทเป็นสินสมรสระหว่างจำเลยกับสามี ประเด็นข้อ พิพาทจึงมีว่าตึกพิพาทเป็นของ อ. หรือของจำเลย ที่ศาลยกเอาสิทธิอาศัยของบุตรจำเลยที่ได้มาโดย พินัยกรรมตามที่พิจารณาได้ความมาวินิจฉัย จึงเป็นการวินิจฉัยนอกประเด็น

ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวพันกับประเด็น คือ ข้อเท็จจริงที่จะนำไปสู่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงใน ประเด็นโดยตรง ข้อเท็จจริงในข้อนี้เป็นข้อเท็จจริงโดยทางอ้อม สามารถนำไปใช้ได้โดยถือว่าเป็น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นอย่างหนึ่ง ข้อเท็จจริงตามกรณีนี้จำแนกได้เป็น 8 ประเภท ดังนี้

ข้อเท็จจริงที่มีมาก่อนหรือหลังข้อเท็จจริงในประเด็น เช่น สมมติว่าข้อเท็จจริงโดยตรงมีว่า "จำเลยทำนิติกรรมโดยวิกลจริตหรือไม่" ข้อเท็จจริงที่มีมาก่อนได้แก่ข้อเท็จจริงที่ว่า ก่อนทำนิติกรรม จำเลยมีสติสมบูรณ์หรือไม่ และข้อเท็จจริงที่มีหลัง ได้แก่ ข้อเท็จจริงที่ว่า หลังทำนิติกรรม จำเลยมี สติอย่างไร สามารถไปพิสูจน์ให้ข้อเท็จจริงที่ว่า จำเลยทำนิติกรรมโดยวิกลจริตหรือไม่ ข้อเท็จจริงที่ มีมาก่อนหรือหลังอาจเป็นเรื่องครอบครัว เช่น ในเหตุหย่าอาจจำข้อเท็จจริงที่เกิดก่อนการฟ้องว่ามี เหตุการณ์อย่างไร อันเป็นเหตุหย่ามาสืบหรือเรื่องความคิดเห็น เช่น จำเลยถูกฟ้องว่าเป็น

คอมมิวนิสต์ อาจนำข้อเท็จจริงก่อนการฟ้องมาสืบว่า จำเลยมีความเห็นในทางการเมืองในทางฝ่ายซ้ายหรือไม่มาสืบได้ หรือเรื่องความเป็นเจ้าของ เช่นเดียวกับว่า ทรัพย์สินเป็นของใคร อาจนำข้อเท็จจริงที่ว่า ก่อนที่จะนำมาฟ้อง ใครถือทรัพย์สินหรือครอบครองทรัพย์สินอยู่มาสืบได้ ฯลฯ...

วิถีทางแห่งธุรกิจ เป็นเรื่องของแนวทางปฏิบัติในวงการธุรกิจว่า ในวงการธุรกิจมีวิธีปฏิบัติอย่างไร เช่น มีการฟ้องร้องหน่วยราชการแห่งหนึ่งว่า ยังไม่ชำระหนี้ค่าซื้อหน่วยราชการเอาใบเสร็จมาแสดง อาจนำสืบถึงแนวทางปฏิบัติในการซื้อขายกับหน่วยราชการได้ว่า การซื้อขายกับหน่วยราชการมีการออกใบเสร็จให้ก่อนแล้วค่อยมาเก็บเงินทีหลัง ข้อเท็จจริงในเรื่องการซื้อขายกับหน่วยราชการ มีวิธีการอย่างไร นำสืบได้

ประเพณีในการประกอบธุรกิจ เป็นเรื่องประเพณีที่ใช้อยู่ในวงการธุรกิจว่า ธุรกิจแบบไหนมีวิธีการกระทำอย่างไร

เช่น บริษัทแห่งหนึ่งออกเงินลงทุนให้ชาวบ้านไปเลี้ยงหมู เมื่อหมูโตก็นำมาขายให้บริษัท เกิดข้อโต้แย้งว่า บริษัทให้เงินค่าขายหมูหรือยัง บริษัทอาจนำสืบว่า ในการประกอบธุรกิจ บริษัทนี้จะให้เงินชาวบ้านไปลงทุนก่อน เมื่อขายผลผลิตจึงค่อยหักหนี้กัน โดยถือว่า เงินที่ให้ลงทุน เป็นการชำระราคาค่าหมูล่วงหน้าไปแล้วได้ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่จะพิสูจน์ได้ว่า มีการชำระราคาหมูแล้ว...

ข้อเท็จจริงที่แสดงระดับมาตรฐาน เป็นข้อเท็จจริงแสดงว่าคนปกติทำได้อย่างไร ในสถานะเดียวกันอีกคนทำได้อย่างไร

เช่น ประเด็นว่า จำเลยประมาทหรือไม่ อาจนำข้อเท็จจริงว่าคนปกติเขาทำได้อย่างไร ปกติในที่ชุมชนคนทั่วไปมักขับรถใช้ความเร็วเท่าไร จำเลยขับเร็วอย่างไร มีอาการใดที่ผิดปกติอย่างไรมาสืบได้

ข้อเท็จจริงที่ว่า สุจริตหรือไม่ กรณีประเด็นมีไปถึงว่าสุจริตหรือไม่ ข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความไม่รู้เท่าถึงการฉ้อโกงเป็นข้อเท็จจริงที่นำไปสู่ประเด็นดังกล่าวได้

เช่น ในคดีแพ่งเรื่องฟ้องหย่า โดยเหตุที่ว่า ภริยามีชู้กับชายอื่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายงานสัมพันธ์ระหว่างภริยากับชายอื่นโดยนักสืบเอกชน เป็นหลักฐานแสดงได้ว่า ตามที่ได้ฟ้องทุจริต (ไม่ได้แก้งให้ภริยาเสียชื่อ)

หรือในคดีอาญารับของโจร หากจำเลยซื้อของโดยเปิดเผยข้อเท็จจริงเรื่องซื้อโดยเปิดเผย อาจนำสืบให้เห็นถึงเรื่องที่ไม่รู้ว่าเป็นของคนร้ายได้

นิสัย (HABIT) คือ การปฏิบัติของผู้ใดผู้หนึ่งเป็นประจำ เช่น ญาติเด็กเลี้ยงม้าฟองเจ้าของม้าเรียกค่าเสียหายว่าถูกม้าเตะตาย จำเลยสู้ว่า เพราะเด็กผิด อาจนำสืบถึงนิสัยของเด็กเลี้ยงม้าว่าชอบแหย่ม้าโดยเอาแสบไปล่อได้ ม้าจึงเตะตาย

ข้อเท็จจริงที่คล้ายกัน เป็นเรื่องที่ว่าถึงการกระทำครั้งก่อนๆ ว่าเคยกระทำอย่างหนึ่งคล้ายกับครั้งนี้ เชื่อว่า ครั้งนี้ต้องทำเหมือนกัน อาจรับฟังได้ในบางเรื่อง เช่น พิสูจน์เจตนา หรือพิสูจน์สภาพจิตใจหรือจิตใจ

เช่น บริษัทหนึ่ง ส่งของคุณภาพไม่ดีให้แก่ ก. ในวันนี้ พอวันรุ่งขึ้นก็ส่งของให้ ข. คุณภาพไม่ดี อาจนำสืบถึงบริษัทได้กระทำการคล้ายกันในแต่ละครั้งได้

หรือ ก. ถูกฟ้องว่า ฆ่า ข. โดยใช้ปืนยิง อาจนำสืบว่า ก. พยายามยิงมาแล้วในครั้งก่อนๆ ได้

อุปนิสัย (CHARACTER) คือ ชื่อเสียงหรือความประพฤติของบุคคล (ต่างกับนิสัย ซึ่งเป็นเรื่องของการกระทำโดยสม่ำเสมอ) ชื่อเสียง และความประพฤติของบุคคล แบ่งได้ดังนี้

ชื่อเสียงและความประพฤติของจำเลย แบ่งได้ดังนี้

คดีอาญา

ก. ชื่อเสียงความประพฤติดี กรณีไม่เป็นประเด็นในคดี แต่เกี่ยวพันไปถึงประเด็นในคดี จำเลยสามารถนำสืบได้เสมอ ทั้งนี้ เพราะคดีอาญาเปิดโอกาสให้จำเลยต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ข้อเท็จจริงใดที่นำพิสูจน์ได้ว่าจำเลยบริสุทธิ์ (ความประพฤติดี) ย่อมนำสืบได้ทั้งสิ้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 สนับสนุนเรื่องนี้ว่า "พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยบริสุทธิ์ ย่างได้ทั้งสิ้น"

ส่วนกรณี จำเลยยกเอาความประพฤตินี้ขึ้นต่อสู้แล้วก็นำสืบได้ตามปกติว่าคนประพฤติดี ไม่ได้กระทำความผิดได้

ข. ชื่อเสียงความประพฤติชั่ว หากจำเลยยกเอาชื่อเสียงความประพฤติขึ้นสู้โจทก์ นำสืบชื่อเสียงความประพฤติชั่วได้ กรณีจำเลยยกเรื่องดังกล่าวขึ้นสู้มีได้ 3 ประการ กรณีแรก ให้การต่อสู้ว่า มีความประพฤติดี กรณีสอง ชักค้ำพยานโจทก์ถึงความประพฤติชั่วของพยาน กรณีสาม ให้การชักทอความีจำเลยอื่นร่วมกันการทำความผิดด้วย

ส่วนกรณีที่มีชื่อเสียงความประพฤติเป็นประเด็นอยู่แล้ว เช่น ในเรื่องรัชของโจร เป็น ปกติฐานะอาจนำสืบได้ว่า จำเลยเคยรับของโจรมาหลายครั้งแล้วได้ เพราะปกติฐานะเป็นประเด็นใน คดี กรณีนี้ไม่ต้องพิจารณาว่าจำเลยยกชื่อเสียงเป็นข้อต่อสู้หรือไม่

คดีแพ่ง ชื่อเสียงความประพฤติจำเลยหากเป็นประเด็นในคดี อาจนำสืบได้เช่น ในคดีแพ่ง เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดทางแพ่งว่าจำเลยทำร้ายร่างกายโจทก์ โจทก์อาจนำสืบถึงเรื่องที่จำเลยถูกลงโทษในคดีอาญา (มูลกรณีเดียวกัน) ได้ว่าคดีอาญานั้นถูกโจทก์ ลงโทษ (คือความประพฤติไม่ดี) ไปแล้วฐานทำร้ายร่างกายโจทก์

ชื่อเสียงความประพฤติของพยาน โดยหลักการแล้วกฎหมายต้องการให้พยานมาเบิกความ ตามข้อเท็จจริงที่ตนรู้เห็นมาโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อให้ได้ความจริง พยานนั้นต้องเบิกความด้วยวาจา สัตย์ หากความประพฤติต่างๆ ไปของพยาน น่าจะแสดงได้ว่า พยานนั้นไม่ได้เบิกความไปด้วยวาจา เป็นสัตย์แล้ว กฎหมายเปิด โอกาสให้ใช้วิธีการบางอย่างเพื่อหาความจริงจากการเบิกความของพยาน ได้ ดังนั้น ชื่อเสียงและความประพฤติพยานจึงนำมาสืบได้เสมอ ในกรณีที่ต้องการหาความจริงจาก การเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบางอย่างเพื่อทำลายน้ำหนักคำพยาน โดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็น ประเด็นในคดีหรือไม่

วิธีการที่ใช้ค้นหาความจริงจากคำเบิกความของพยานเพื่อทำลายน้ำหนัก คำพยาน พอแยก พิจารณาได้ดังนี้

ก. กรณีพยานฝ่ายที่อ้างเบิกความเป็นปรปักษ์กับฝ่ายนั้น ฝ่ายที่อ้างย่อมขออนุญาตจาก ศาล เพื่อซักถามพยานนั้นเหมือนว่าเป็นพยานของฝ่ายตรงข้าม (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 117 วรรค 6) วิธี การกรณีนี้จึงทำได้โดยฝ่ายที่อ้างพยานซักถามพยานตนเองเพื่อหาความจริง ที่อาจซักถามถึงชื่อเสียง ความประพฤติของพยานว่าเคยเบิกความเท็จมาหลายครั้งแล้วก็ได้ แม้กฎหมายใช้คำว่าซักถามแต่น่า จะหมายถึงถามค้านมากกว่า เพราะการซักถามพยานเหมือนเป็นพยานของฝ่ายตรงข้ามก็คือ การ ถามค้านนั่นเอง

ข. กรณีพยานของฝ่ายตรงข้ามเบิกความ กรณีคู่ความอีกฝ่ายอาจขอพิสูจน์พยาน เพื่อหา ความจริงได้ การพิสูจน์พยานนี้แบ่งได้ดังนี้

1. กรณีพิสูจน์พยานตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 89 ปกติ กรณีนี้ต้องมีการถามค้านพยาน การ พิสูจน์พยานตามกรณีนี้เป็นเรื่องฝ่ายนำสืบหลังพิสูจน์พยานของฝ่ายนำสืบก่อน

2. กรณีพิสูจน์พยานตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 120 โดยได้รับอนุญาตจากศาล อาจเป็น ฝ่ายนำสืบก่อนพิสูจน์พยานของฝ่ายนำสืบหลัง หรือฝ่ายนำสืบหลังพิสูจน์พยานของฝ่ายนำสืบก่อน

ก็ได้ การพิสูจน์พยานกรณีนี้ กฎหมายไม่ได้บังคับให้ต้องมีการถามค้านพยาน (รายละเอียดพิสูจน์พยานให้ดูในตอน 3 ว่าด้วยกระบวนการพิจารณาสืบพยาน)

ชื่อเสียงความประพฤติของบุคคลนอกคดี จะสืบได้เมื่อมีประเด็นพาดพิงไปถึง ไม่ว่าจะ เป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งก็ตาม เช่น คดีอาญา ฐานฆ่าคนตาย จำเลยให้การว่าป้องกันชื่อเสียงเกียรติยศของตน เนื่องจากผู้ถูกฆ่าเป็นผู้กับภริยาตน เรื่องชื่อเสียงความประพฤติของผู้ถูกฆ่า ซึ่งเป็นบุคคลนอกคดีจึงเกี่ยวโยงถึงประเด็นที่ว่า ป้องกันชื่อเสียงหรือไม่ หากเป็นผู้จริง (ความประพฤติไม่ดี) อาจฟังถึงป้องกันชื่อเสียงได้

หรือ เช่น คดีแพ่ง สามิฟ้องภริยาว่ามีผู้ชื่อเสียง ความประพฤติของชายชู้ เป็นเรื่องเกี่ยวโยงมาถึงประเด็นหย่า เพราะภริยามีชู้ได้

2. พยานบอกเล่า

พยานบอกเล่า จัดเป็นสิ่งที่ต้องนำสืบพยานหลักฐานอย่างยิ่ง แต่น้ำหนักในการรับฟังอาจมี น้ำหนักน้อยกว่าพยานโดยตรงเท่านั้น ในเรื่องพยานบอกเล่ามีสาระสำคัญ สรุปได้ 3 เรื่องดังนี้

ลักษณะของพยานบอกเล่า

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานบอกเล่า

ประเภทของพยานบอกเล่าที่รับฟังได้

ลักษณะของพยานบอกเล่า

พยานบอกเล่าเป็นพยานบุคคลที่รับฟังคำบอกเล่ามาจากผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง โดยผู้อื่นที่เล่า นั้นอาจเป็นพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง หรือเป็นพยานที่ไปรับฟังคำเขามาอีกทอดก็ได้ พยานบอกเล่าจึงไม่ได้รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง จัดเป็นพยานระดับรองหรือพยานชั้นสอง

ตัวอย่างที่ 1

ก. เห็นจำเลยทำร้าย ข. จึงเล่าให้ ค. ฟังว่า ตนเห็นจำเลยทำร้าย ข. เช่นนี้ ค.เป็นผู้ที่ได้รับคำบอกเล่าจาก ก. ผู้เห็นเหตุการณ์ในการทำร้ายโดยตรง ค. จึงเป็นพยานบอกเล่า

ตัวอย่างที่ 2

ก. เห็นจำเลยทำร้าย ข. จึงเล่าให้ ค. ฟังว่า จำเลยทำร้าย ข. ค. จึงมาเล่าให้ ง. ฟังว่า คนฟัง ก. เล่าว่า เห็นจำเลยทำร้าย ข. ง. เป็นผู้ที่ได้รับฟังคำบอกเล่ามาจาก ค. ผู้ซึ่งเป็นผู้รับคำบอกเล่าอีกทอดหนึ่ง ง. จึงเป็นพยานบอกเล่า

ในเรื่องพยานบอกเล่าขอให้สังเกตว่า ผู้บอกเล่าซึ่งเห็นเหตุการณ์โดยตรง ไม่ใช่พยานบอกเล่าเป็นพยานโดยตรง แต่ผู้รับคำบอกเล่าหรือผู้รับคำบอกเล่าต่อๆ มาภายหลังเป็นพยานบอกเล่า

ที่ว่า พยานบอกเล่าต้องรับฟังผู้อื่นเล่าให้ฟังอีกที มีบางกรณีที่เป็นปัญหาคาบเกี่ยวว่า เป็นพยานบอกเล่าหรือไม่

คือ กรณีที่ ผู้รับคำบอกเล่าได้ฟังคำบอกเล่าจากผู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง หากพิจารณา ผู้ที่เห็นเหตุการณ์โดยตรงได้เล่าด้วยคำอย่างไร แก่ผู้รับคำบอกเล่าบ้าง ผู้รับคำบอกเล่าได้ยินมาจากผู้เห็นเหตุการณ์โดยตรงทีเดียว กรณีนี้จึงเป็นพยานโดยตรง แต่หากพิจารณาว่า ผู้รับคำบอกเล่าได้เห็นเหตุการณ์ในด้วยคำที่เล่าจริงหรือไม่ กรณีนี้เป็นพยานบอกเล่า

ตัวอย่าง เช่น ในคดีอาญาเรื่องหนึ่ง จำเลยได้รับสารภาพต่อพนักงานสอบสวนว่า ตนเป็นคนลักทรัพย์ของผู้เสียหายจริง แต่ขณะนั้น ก. ได้อยู่ด้วย ดังนี้ หากพิจารณาว่าจำเลยได้กล่าวด้วยคำว่าคุณเป็นคนลักทรัพย์ของผู้เสียหายต่อพนักงานสอบสวนจริงหรือไม่ ก. ได้ยินเองโดยตรง ก. จึงเป็นพยานโดยตรงในส่วนนี้ แต่ถ้าพิจารณาว่า ก. เห็นจำเลยลักทรัพย์ผู้เสียหายหรือไม่ ก. ไม่ได้เห็นเหตุการณ์เอง ก. จึงเป็นพยานบอกเล่าในส่วนนี้

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานบอกเล่า หลักการรับฟังพยานหลักฐาน ในคดีแพ่งนั้นต้องฟังพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ทั้งนี้ ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 95 (2) ที่ว่า "ห้ามมิให้ศาลยอมรับฟังพยานบุคคลใด เว้นแต่เป็นผู้ที่ได้เห็น หรือได้ยิน หรือได้ทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเอง โดยตรง..." ในคดีอาญา ก็เช่นกัน ป.วิ.อาญา มาตรา 226 วางหลักว่า พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา ปกติ ศาลจะรับฟังพยานโดยตรงเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะ

1. ผู้ที่บอกเล่าไม่ต้องรับผิดชอบเบี่ยงความเท็จ หากเรื่องคนมาเบี่ยงความนั้นเป็นความเท็จ
2. ข้อเท็จจริงไม่ค่อยแน่นอน อาจมีการเติมหรือเปลี่ยนแปลงไปได้ เพราะมีการบอกเล่ามาเป็นทอด ๆ
3. พยานที่เบี่ยงความไม่รู้เห็นเหตุการณ์เอง
4. พยานบอกเล่ามิใช่เป็นพยานดีที่สุดใน เป็นเพียงพยานชั้นสอง หรือพยานระดับรองลงมา

5. ผู้ที่บอกเล่าไม่ต้องสาบานตัว ไม่อยู่ในฐานะจะถูกซักถาม

อย่างไรก็ดี ในคดีแพ่ง ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 95 (2) ตอนท้ายที่ว่า “.....แต่ความข้อนี้ให้ใช้ได้ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายโดยชัดแจ้ง หรือคำสั่งของศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น” ซึ่งหมายถึงว่า การรับฟังพยานโดยตรงนั้นไม่เคร่งครัดนัก หากว่า ไม่มีกฎหมายห้ามโดยชัดแจ้งว่า ต้องฟังพยานโดยตรง หรือ มีคำสั่งศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น ตรงจุดนี้ จึงเป็นจุดที่กฎหมายเปิดช่องว่างไว้ว่าสามารถรับฟังพยานที่มีข้อพยานโดยตรงได้ หากว่า ไม่มีกฎหมายห้ามโดยชัดแจ้งว่า จะต้องฟังพยานโดยตรง หรือ หากว่า ศาลมีคำสั่ง (หรือคำพิพากษา) ว่าสามารถรับฟังพยานที่มีข้อพยานโดยตรง (ก็คือพยานบอกเล่า) ได้ ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาคือต่อไปนี้

ฎีกาที่ 2456/2526 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 มิได้บัญญัติห้ามโดยเด็ดขาดมิให้รับฟังพยานบอกเล่าเสียเลยทีเดียว เมื่อพยานบอกเล่านั้นกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล ศาลย่อมใช้ดุลพินิจรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นได้

ในคดีอาญาก็สามารถนำจุดที่กฎหมายเปิดช่องให้ ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 95 (2) ตอนท้ายที่รับฟังพยานบอกเล่าได้ ไปใช้ด้วย โดยอาศัย ป.วิ.อาญา มาตรา 15 ที่ให้นำ ป.วิ.แพ่ง มาใช้ในคดีอาญาโดยอนุโลม ดังตัวอย่างในคำพิพากษาศาลฎีกาคือต่อไปนี้

ฎีกา 408/2485 เด็กหญิงอายุ 5 ขวบมาเป็นพยานชั้นศาล แต่ไม่กล้าเบิกความหมดทงที่ศาลจะสืบเด็กได้ คำให้การของเด็กในชั้นสอบสวน (ซึ่งเป็นพยานบอกเล่า) ศาลก็รับฟังได้ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 95

ฎีกาที่ 992/2527 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 มิได้ห้ามโดยเด็ดขาดมิให้รับฟังพยานบอกเล่าเสียทีเดียว คำให้การชั้นสอบสวนของพยานที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลยิ่งกว่าคำให้การในชั้นศาล ศาลย่อมใช้ดุลพินิจรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นได้

บิดามารดาและน้องชายจำเลยให้การในคืนเกิดเหตุว่าเห็นจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายแต่มาเบิกความในชั้นศาลว่าไม่ทราบใครยิงเป็นเรื่องเบิกความเพื่อช่วยเหลือจำเลย ทั้งจำเลยก็ให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนในคืนเกิดเหตุ ซึ่งเกิดเหตุ และแสดงทำให้ตำรวจถ่ายภาพไว้ ดังนี้ฟ้องลงโทษจำเลยได้

ประเภทของพยานบอกเล่าที่รับฟังได้

โดยหลักในทางทฤษฎีแล้ว เฉพาะพยานบอกเล่าบางประเภทที่กำหนดไว้เท่านั้น จึงสามารถนำมาสืบประกอบได้ ซึ่งได้แก่

คำบอกเล่าที่เป็นคำรับ ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

- คำรับของคู่ความ
- คำรับของผู้มีส่วนได้เสียเสมือนคู่ความ
- คำกล่าวของบุคคลอื่นต่อหน้าคู่ความ
- คำรับของผู้ต้องหาในคดีอาญา

คำกล่าวของผู้ตาย แบ่งได้ 6 ประเภท ย่อมได้แก่

- คำกล่าวที่เป็นพยานต่อผลประโยชน์ของผู้ตาย
- คำกล่าวของผู้ตายในหน้าที่การงาน
- คำกล่าวของผู้ตายในเรื่องสิทธิสาธารณะ หรือสิทธิมหาชน
- คำกล่าวของผู้ตายในเรื่อง เครือญาติ วงศ์สกุล
- คำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตาย
- คำกล่าวของเจ้ามรดกในเรื่องพินัยกรรม

ข้อความในเอกสารมหาชนหรือเอกสารเอกชนที่มีคำรับรองว่าถูกต้อง
กิตติศัพท์ และความเห็น

คำพิพากษา และคำพยาน ในคดีเรื่องก่อน

หากอยู่นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว แม้จะเป็นพยานบอกเล่าที่ไม่สามารถนำสืบได้

คำบอกเล่าที่เป็นคำรับ แบ่งได้เป็น 4 ประเภท

คำรับของคู่ความ หากคู่ความในคดีกล่าวรับในทำนองให้ตนเองเสียประโยชน์ ย่อม
สันนิษฐานว่า คำกล่าวนั้นเป็นความจริง เพราะทุกคน รวมทั้งคู่ความ ต้องรักษาผลประโยชน์ของ
ตนเอง หลักพิจารณาคำรับของคู่ความมีดังนี้

ก. ต้องรับเฉพาะคดีแพ่ง หากเป็นคดีอาญา จะไม่เป็นคำรับของคู่ความ แต่อาจฟังเป็นคำ
กล่าวที่ปรักปรำตนเองให้เสียหาย

ข. ผู้กล่าวจะกล่าวต่อหน้าใครก็ได้

ค. ต้องกล่าวในทำนองที่ทำให้ตนเสียประโยชน์

ง. ต้องมีการกล่าวอ้าง โดยคู่ความฝ่ายตรงข้าม กับฝ่ายเสียประโยชน์

จ. ผู้อ้างต้องนำสืบด้วยคำและพฤติการณ์ที่กล่าวทั้งหมด จะอ้างตอนใดตอนหนึ่งมิได้

คำรับดังกล่าวนี้ สามารถนำสืบหักล้างได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่กฎหมายปิดปาก เช่น เรื่องตัวแทนเชิด ตาม ป.พ.พ. มาตรา 821 คู่ความที่ถูกคำพิพากษาถึงที่สุด จะสืบว่าให้ เห็นว่ามีได้เป็นอย่างคำพิพากษา เรื่องหุ้นส่วนตาม ป.พ.พ. มาตรา 1055 เรื่องนิติกรรมอำพราง ตาม ป.พ.พ. มาตรา 118

คำรับของผู้มีส่วนได้เสียเสมือนคู่ความ คำรับของบุคคลที่เทียบเท่าตัวคู่ความ มีผลผูกมัดคู่ความในคดีได้ ซึ่งได้แก่

- ก. อดีตเจ้าของทรัพย์สิน
- ข. ตัวแทนที่รับในขณะทำหน้าที่ให้ตัวการ
- ค. ผู้แทนนิติบุคคลที่รับในกิจการอันเป็นวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล
- ง. ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ผู้จัดการมรดก ตามี-ภริยา

คำกล่าวของบุคคลอื่นต่อหน้าคู่ความ เป็นเรื่องบุคคลอื่น กล่าวด้วยคำต่อหน้าคู่ความโดยทำให้คู่ความเสียหายและคู่ความต้องยอมรับตามคำกล่าวนั้น

คำกล่าวนี้ ใช้ได้ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา

คำรับของผู้ต้องหาในคดีอาญา เป็นเรื่องที่ต้องหาในคดีอาญา ได้รับในชั้นสอบสวนด้วยความสมัครใจ หากบุคคลอื่นได้ให้การในคดีอาญาแล้ว ปกติก็ไม่อาจรับฟังเป็นพยานบอกเล่า เพราะไม่อยู่ในประเภทของพยานบอกเล่าที่รับฟังได้ เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนแยกด้วยคำของบุคคลในคดีอาญา ดังนี้

ด้วยคำของบุคคลอื่นนอกจากผู้ต้องหา

คำรับของผู้ต้องหาในคดีอาญา

ด้วยคำของบุคคลอื่นนอกจากผู้ต้องหา ศาลวางแนวแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. คำให้การของพยานชั้นสอบสวน พยานแม้รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ก็ยังต้องพิจารณาอีกว่าไปเบิกความที่ศาลหรือไม่ หากไปก็จะเป็นพยานโดยตรงแต่ถ้าไม่ไป เพียงแต่ไปให้การเป็นพยานในชั้นสอบสวน คำให้การของพยานดังกล่าวก็เป็นเพียงพยานบอกเล่า ซึ่งถ้าหากพิจารณาประเภทของพยานบอกเล่าที่เอามาสืบได้ จะเห็นได้ว่าไม่ได้อยู่ในประเภทของพยานบอกเล่าที่รับฟังได้เลย แต่ศาลฎีกาได้วางแนวว่า ไม่มีกฎหมายใดห้ามมิให้ฟังคำให้การในชั้นสอบสวนเป็นพยานจึงสามารถฟังประกอบ ในฐานะพยานบอกเล่า ได้

ฎีกาที่ 3620/2524 ไม่มีกฎหมายห้ามมิให้ศาลรับฟังคำให้การของพยานในชั้นสอบสวน ประกอบการพิจารณา ส่วนจะรับฟังได้เพียงใดหรือไม่ ก็สุดแล้วแต่เหตุผลของแต่ละเรื่อง (ต่อมาฎีกาที่ 3825/2524 วางแนวเดียวกัน)

ที่ศาลวางแนวนี้ได้ เพราะหลักใน ป.วิ.แห่ง มาตรา 95 (2) ตอนท้าย ที่เปิดช่องให้รับฟังพยานบอกเล่าได้ "...แต่ความในข้อนี้ให้ใช้ได้ต่อเมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติโดยชัดแจ้ง หรือคำสั่งของศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น"

ฎีกาที่ 3356/2526 โจทก์ไม่ได้ตัวผู้เสียหายมาเบิกความ เพราะพนักงานสอบสวนไม่สามารถสอบสวนผู้เสียหายเป็นพยานได้ โจทก์อ้างส่งแต่คำให้การชั้นสอบสวนของพยานที่อ้างว่ารู้เห็นเหตุการณ์และจำหน้าคนร้ายได้ ซึ่งเป็นเพียงพยานบอกเล่า คำตำรวจผู้จับก็เป็นพยานบอกเล่า แม้จำเลยให้การรับสารภาพต่อผู้จับ คำรับสารภาพก็เป็นเพียงพยานบอกเล่า เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธ ย่อมไม่อาจรับฟังลงโทษจำเลยได้

บิดามารดาและน้องชายจำเลยให้การในคืนเกิดเหตุว่าเห็นจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายแต่มาเบิกความในชั้นศาลว่าไม่ทราบใครยิง เป็นเรื่องเบิกความเพื่อช่วยเหลือจำเลย ทั้งจำเลยก็ให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนให้คืนเกิดเหตุ ซึ่งเกิดเหตุ และแสดงท่าให้ตำรวจถ่ายภาพไว้ ดังนี้ ฟังลงโทษจำเลยได้

ฎีกาที่ 4815/2528 คำให้การชั้นสอบสวนของประจักษ์พยานโจทก์ทั้งสอง สอดคล้องตรงกัน และได้ให้การหลังเกิดเหตุทันที โดยไม่มีเวลาคิดใคร่ตรอง เพื่อช่วยเหลือหรือปรักปรำผู้หนึ่งผู้ใดเชื่อว่าได้ให้การไปตามความจริงตามที่รู้เห็น โดยไม่มีเหตุผลงูใจหรือถูกบังคับขู่เข็ญแต่อย่างใดพนักงานสอบสวนจึงได้บันทึกและให้พยานลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน การที่พยานโจทก์ทั้งสองมาเบิกความในชั้นพิจารณาของศาล ปฏิเสธว่าจำเลยไม่ได้เป็นคนแทงผู้ตาย ก็คงเพื่อช่วยเหลือจำเลยให้พ้นผิด เชื่อได้ว่าคำให้การ ชั้นสอบสวนของพยานทั้งสองเป็นความจริง ยิ่งกว่าคำเบิกความชั้นศาล ทั้งคำให้การพยานชั้นสอบสวน ก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้รับฟังประกอบเป็นข้อพิจารณาของศาลประการใด เมื่อรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่น ตลอดจนพฤติการณ์แห่งคดี เช่น จำเลยนำสืบรับว่า ก่อนเกิดเหตุได้มีเหตุวิวาทกับผู้ตาย ย่อมมีน้ำหนักมั่นคง ฟังลงโทษจำเลยได้

ฎีกาที่ 63/2533 ชั้นสอบสวนพยานโจทก์ทั้งสองให้การว่า พยานอยู่ในเหตุการณ์และยืนยันว่า จำเลยเป็นคนใช้อาวุธปืนสั้นยิงผู้เสียหาย แม้คำให้การชั้นสอบสวนจะเป็นเพียงพยานบอกเล่าและในชั้นศาลพยานโจทก์ทั้งสองปากนี้เบิกความบ้ายเบียงเป็นทำนองช่วยเหลือจำเลย แต่

คำให้การชั้นสอบสวนดังกล่าว พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนในวันรุ่งขึ้นจากวันเกิดเหตุ อันถือได้ว่าเป็นระยะเวลากระชั้นชิดกับเวลาเกิดเหตุ พยานยังไม่น่าจะทันมีโอกาสใคร่ครองเพื่อ บิดเบือนข้อเท็จจริงไปเป็นอย่างอื่น ทั้งคำให้การดังกล่าวสอดคล้องกับคำของผู้เสียหายได้

ฎีกาที่ 771/2536 คำให้การในชั้นสอบสวนของพยานที่โจทก์ไม่สามารถนำมาเบิกความใน ชั้นพิจารณา เป็นเพียงพยานบอกเล่า มิได้ทำต่อหน้าศาล และต่อหน้าจำเลย เป็นคำให้การที่พยาน มิได้สาบานตนตามลัทธิศาสนาต่อหน้าศาลมิได้ผ่านการถามค้านเพื่อกระจายข้อเท็จจริงสำหรับค้นคว้าหาความจริงโดยละเอียดตามกระบวนการ ความ จึงมีน้ำหนักน้อยในการที่ศาลจะรับฟัง

พยานของพนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องเป็นพยานของพนักงานสอบสวนมาก่อน (ไม่ต้อง ถูกสอบสวนมาก่อน) เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ พยานที่พนักงานสอบสวนมิได้สอบสวนมา ก่อน อัยการโจทก์ก็มีสิทธินำสืบได้

ฎีกาที่ 2107/2514 แม้พนักงานสอบสวนจะมิได้สอบพยานบางคนไว้ โจทก์ก็มีสิทธินำสืบ พยานเช่นนั้นให้ศาลรับฟังได้ เพราะไม่มีกฎหมายบังคับว่าพยานจะต้องเป็นพยานที่ให้การมาแล้ว ในชั้นสอบสวน

ฎีกาที่ 4012/2534 โจทก์อ้าง ค. จำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 2699/2529 ของศาล ชั้นต้นมาเป็นพยานในคดีนี้ โดยพนักงานสอบสวนมิได้สอบสวน ค. ไว้เป็นพยาน แม้ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 232 ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน แต่ ค. มิได้เป็นจำเลยร่วมกับจำเลยนี้ กรณี จึงมิใช่โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน และแม้พนักงานสอบสวนจะมิได้สอบสวน ค. ไว้ในฐานะพยาน ก็ตาม แต่พนักงานได้สอบพยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดีนี้มาแล้ว จึงถือว่ามี การสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว และพยานโจทก์ที่เบิกความในศาลก็ไม่จำเป็นต้องเป็นพยานในชั้นสอบสวน ศาลย่อมรับฟังคำเบิกความของ ค. ลงโทษจำเลยได้

ฎีกาที่ 1548/2535 เมื่อไม่มีกฎหมายบังคับว่าเอกสารที่จะอ้างหรือนำสืบในคดีอาญาจะต้อง เป็นเอกสารที่ได้มีการสอบสวน และอยู่ในสำนวนการสอบสวนเท่านั้น ศาลย่อมรับฟังบันทึก คำรับสารภาพแผนที่บ้านจำเลย และภาพถ่ายประกอบพยานหลักฐานอื่นเพื่อลงโทษจำเลยได้ แม้ ว่าเอกสารดังกล่าวจะมีใช่เอกสารที่อยู่ในสำนวนการสอบสวนก็ตาม

ข. ข้อความที่ปรักปรำตนเองให้เสียหาย เป็นเรื่องที่ถูกจับรับต่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับ โดยมีข้อเท็จจริงว่าคนเป็นผู้กระทำผิด ข้อเท็จจริงเช่นนี้เป็นพยานบอกเล่าเป็นข้อความที่ปรักปรำ ตนเองให้เสียหาย ถือหลักว่า ทุกคนต้องรับเอาประโยชน์ของตน หากกล่าวทำให้เสียหายเสีย ประโยชน์ น่าเชื่อว่ามิมีมูลที่พอรับฟังได้

ฎีกาที่ 266/2486 จำเลยรับต่อคำร้องผู้จับกุมว่า จำเลยสมคบกับพวกลักทรัพย์ ด้อยค่าที่ จำเลยพูดเช่นนั้น คำร้องเป็นผู้ได้ยินได้ฟังจำเลยกล่าวเอง แต่ข้อความที่จำเลยบอกคำร้องว่าจำเลยกับ พวกสมคบกันลักทรัพย์จำเลยจะได้สมคบกันลักทรัพย์จริงหรือไม่ คำร้องไม่เห็นเป็นแต่ทราบจาก คำบอกของจำเลย ตอนนี้เป็นพยานบอกเล่า ถึงแม้จะเป็นพยานบอกเล่าก็รับฟังได้ เพราะเป็นด้อย ค่าที่ปรักปรำตนเองให้เสียหาย

ฎีกาที่ 1819/2532 จำเลยยอมรับกับคำร้องที่กองกำลังพลกรมตำรวจว่าจำเลยเป็นผู้แก้ไข ตำแหน่งและเลขประจำตำแหน่งในบันทึกของสารขอบรรจุข้าราชการตำรวจที่ผู้บังคับบัญชาของ จำเลยเสนอแต่งตั้งให้จำเลยดำรงตำแหน่งรองสารวัตรปกครองป้องกันสถานีตำรวจนครบาลชนะ สงคราม แม้คำรับดังกล่าวจะเป็นคำบอกเล่าก็ตาม แต่ก็ เป็นคำบอกเล่าที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ จึงรับฟังได้

ค. คำให้การขัดท้อของผู้ร่วมกระทำผิด ศาลวางแนวว่าฟังได้แต่น้ำหนักน้อย โดย ฎีกาที่ 203/2531 วินิจฉัยว่า ไม่มีกฎหมายห้ามมิให้รับฟังพยานโจทก์ที่เคยตกเป็นผู้ต้องหาด้วยกัน เป็นแต่มีน้ำหนักให้รับฟังมากน้อยเพียงใดเท่านั้น

ฎีกาที่ 6015/2531 คำเบิกความของพยานที่เคยถูกฟ้องเป็นจำเลย ในข้อหาลักทรัพย์ของผู้เสียหายรายเดียวกันนี้มาก่อน เป็นคำขัดท้อระหว่างผู้กระทำผิดด้วยกัน เมื่อไม่มีพยานหลักฐานอื่นยอมไม่พอฟังลงโทษจำเลย

ฎีกาที่ 1659/2514 คำให้การของผู้ต้องหาว่าร่วมกระทำผิดกับจำเลยแต่ถูกกันไว้เป็นพยาน นั้น มีน้ำหนักน้อย หากแก่การรับฟังเป็นพยานหลักฐานยืนยันการกระทำผิดของจำเลยเพราะพยาน อาจขัดท้อจำเลย และปกปิดการกระทำของตนเสีย เป็นการตอบแทนที่ตนมีต้องถูกฟ้องด้วย

ฎีกาที่ 1287/2531 พยานโจทก์ซึ่งเป็นผู้ชี้แจงวานให้จำเลยที่ 1 กับพวกไปจำผู้ตายนับว่ามี พฤติการณ์เป็นผู้ที่ร่วมกระทำผิดด้วย จึงถือได้ว่าเป็นคำขัดท้อของผู้ที่กระทำผิดเพื่อให้ตนเองพ้น จากการเป็นผู้ต้องหา เพราะพนักงานสอบสวนย่อมจะกันไว้เป็นพยานเพื่อให้เบิกความปรักปรำ จำเลยที่ 1 ทำให้มีข้อสงสัยว่าพยานอาจกระทำตามถ้อยคำตนเอง หรืออาจได้รับการติดต่อจาก บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่จำเลยที่ 2 ทั้งนี้ เพื่อให้ตนและผู้ที่ใช้ชี้แจงวานตนนั้นผิด ดังนี้ คำเบิกความของ พยานปากดังกล่าวจึงมีน้ำหนักน้อย จะนำมาใช้อันจำเลยที่ 2 ซึ่งให้การปฏิเสธตลอดมาหาได้ไม่

ฎีกาที่ 203/2531 ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามมิให้รับฟังพยานโจทก์ที่เคยตกเป็นผู้ ต้องหาด้วยกัน เป็นแต่มีน้ำหนักให้รับฟังมากน้อยเพียงใดเท่านั้น หากศาลเห็นว่าพยานเช่นนั้น

เบิกความประกอบชอบด้วยเหตุผล ฟังได้ว่าเบิกความตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ศาลมีอำนาจรับฟังพยานดังกล่าวประกอบคดีของโจทก์ได้

ฎีกาที่ 1794/2532 แม้ ศ. จะมีพฤติการณ์ที่ต่อแสดงว่าได้รู้เห็นเป็นใจด้วยกับจำเลยในการกระทำผิดมาแต่ต้น แต่เมื่อ ศ. ไม่เคยตกเป็นผู้ต้องหาในคดีนี้ คำเบิกความของ ศ. มิใช่จะรับฟังไม่ได้เสียเลย ถ้าโจทก์มีพยานอื่นประกอบกัน รับฟังลงโทษจำเลยได้

ฎีกาที่ 3154/2533 แม้จะปรากฏว่า ศ. เคยถูกฟ้องว่าร่วมกระทำผิดคดีเดียวกันนี้กับจำเลยมาก่อน คำเบิกความและคำให้การของ ศ. จึงถือได้ว่าเป็นคำชัดทอดของผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกันก็ตาม แต่คำชัดทอดดังกล่าวก็มีได้เป็นเรื่องการปิดความผิดของผู้ชัดทอดให้เป็นความผิดของจำเลยผู้เดียว คงเป็นการแจ้งเรื่องราวถึงเหตุการณ์ที่ตนได้ประสบมาจากการกระทำผิดของตนยิ่งกว่าเป็นการปรักปรำจำเลยคำเบิกความและคำให้การของ ศ. จึงมิใช่เป็นพยานหลักฐานที่จะรับฟังไม่ได้เสียเลยเพียงแต่มีน้าหนักน้อย และจะต้องรับฟังด้วยความระมัดระวังเท่านั้น

ฎีกาที่ 1425/2535 การเบิกความของ ว. พยานโจทก์ ซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกันกับจำเลยที่ 2 และถูกพิพากษาลงโทษไปแล้วในข้อหาความผิดฐานเดียวกันกับจำเลยที่ 2 ที่ระบุว่าจำเลยที่ 2 ร่วมเป็นคนร้ายลักทรัพย์ หากได้มีเหตุจริงใจที่จะเบิกความเพื่อให้คนพ้นผิดหรือได้รับประโยชน์จากการเบิกความของคนไม่ จึงไม่ต้องห้ามที่จะรับฟังคำเบิกความของ ว. เสียเลย

ส่วนจะรับฟังได้เพียงใดหรือไม่นั้น จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังประกอบกับพยานหลักฐานอื่นของโจทก์

คำรับผู้ต้องหาชั้นสอบสวน มีหลักในการพิจารณาคำรับชั้นสอบสวน 4 ประการ

- ก. รับขณะตกเป็นผู้ต้องหา
- ข. รับในความผิดที่ถูกกล่าวหา
- ค. รับต่อพนักงานสอบสวน
- ง. รับด้วยความสมัครใจ

ก. รับขณะตกเป็นผู้ต้องหา ในข้อนี้หมายถึงขณะผู้รับได้สารภาพนั้น เขาได้อยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาแล้ว กล่าวคือ เป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง แต่ยังไม่ได้ออกฟ้องไปยังศาล หากขณะรับสารภาพเขาเพียงอยู่ในฐานะผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดหรืออยู่ใน

ฐานะเป็นพยานของพนักงานสอบสวน เนื่องจากถูกพนักงานสอบสวนกันไว้เป็นพยานหรืออยู่ในฐานะเป็นจำเลยก็ดี เหตุการณ์มีใช้คำรับของผู้ต้องหาชั้นสอบสวน

โดยหลักการในข้อนี้ในขณะที่รับต้องรับในฐานะผู้ต้องหาตั้งแต่ครั้งแรกจึงอันตัวผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาได้ (ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134) ดังนั้น หากตอนที่ให้การเป็นการทำในฐานะพยานจะเอามาอันด้วยพยานชั้นหลังเมื่อมีการดำเนินคดีอาญาเป็นจำเลยไม่ได้

ฎีกาที่ 1106/2506 ในคดีอาญานั้น พยานหลักฐานที่จะฟังลงโทษจำเลยได้ ต้องเป็นพยานหลักฐานโจทก์ เมื่อจะเอาจำเลยเป็นผู้ต้องหาที่ต้องสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 การที่พนักงานสอบสวนจำเลยเป็นพยานในชั้นแรก จึงเป็นพยานที่มีชอบจะนำคำให้การของจำเลยที่ให้การเป็นพยานในชั้นสอบสวนนั้นมาอ้างพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดไม่ได้ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 226

ฎีกาที่ 1581/2531 ก่อนจับกุมจำเลย พนักงานสอบสวนได้เรียกจำเลยมาสอบสวนในฐานะพยาน และทำบันทึกคำให้การไว้ ซึ่งตามบันทึกคำให้การดังกล่าวก็ระบุว่า เป็นคำให้การของจำเลยในฐานะเป็นพยาน มิใช่ในฐานะผู้ต้องหา ไม่มีข้อความที่แสดงว่าได้บอกให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า ข้อความที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานอันคนในการพิจารณาได้ตามที่ ป.วิ.อาญา มาตรา 134 บัญญัติไว้ เช่นนี้จะถือว่าเป็นบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาไม่ได้ เมื่อโจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน หรือพยานแวดล้อมให้ฟังว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง ลำพังบันทึกคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยซึ่งให้การไว้ในฐานะพยาน มิใช่ในฐานะผู้ต้องหา ยังฟังลงโทษจำเลยไม่ได้

ข้อสังเกต ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คำให้การของจำเลยในฐานะพยานไม่ใช่ฐานะผู้ต้องหาเป็นพยานที่มีชอบตามมาตรา 226 ที่เดียว จึงจะนำไปรับฟังประกอบพยานอื่นไม่ได้ ดังกับคำให้การของจำเลยในชั้นสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา แม้จะมีน้ำหนักน้อยก็รับฟังประกอบพยานอื่นได้

ฎีกาที่ 148/2536 คำรับของจำเลยต่อเจ้าพนักงานสอบสวนที่ถามจำเลยก่อนที่จะแจ้งข้อหาแก่จำเลยนั้น จำเลยยังไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหา โจทก์จะอ้างเอาคำรับดังกล่าวเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้อง จึงเป็นการมิชอบ

ข. รับในความคิดที่ถูกกล่าวหา ในข้อนี้ก่อนสอบสวนเจ้าพนักงานต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบว่า ถูกกล่าวหาว่าผิดฐานใด และบอกให้ผู้ต้องหาทราบว่าคำให้การจะยื่นเข้าในชั้นพิจารณา เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพในข้อหาที่ถูกแจ้ง คำรับของผู้ต้องหาก็จึงใช้ได้แต่ใช้ยันได้เฉพาะตัวผู้ต้องหาเป็นคน ๆ ไป ในกรณีมีผู้ต้องหาร่วมกระทำความผิดหลายคน คำรับของผู้ต้องหาคนหนึ่งไม่ผูกพันผู้ต้องหาคนอื่น

ตัวอย่าง ผู้ต้องหาร่วมกระทำผิดฐานลักทรัพย์ 3 คน คนหนึ่งรับต่อเจ้าพนักงานว่าเขาลักทรัพย์ตามข้อกล่าวหาจริง ผู้พันเฉพาะผู้ต้องหาคนที่รับเท่านั้นไม่ผูกพันอีก 2 คน

ฎีกาที่ 440/2486 คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยชั้นได้เฉพาะจำเลยผู้รับเท่านั้นจำเลยอื่นไม่ได้

ค. รับต่อพนักงานสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย ในข้อนี้หมายถึงว่า เจ้าพนักงานที่ผู้ต้องหาไม่รับสารภาพนั้นเป็นพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจทำการสอบสวนคดี แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นพนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการสอบสวน กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้องเป็นพนักงานสอบสวนผู้ทำหน้าที่สรุปสำนวนการสอบสวน ส่วนหลักที่จะพิจารณาว่าใครเป็นพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจทำการสอบสวน ให้พิจารณาจาก ป.วิ. อาญา มาตรา 18 มาตรา 19 และมาตรา 20 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. พนักงานสอบสวนที่ความผิดอาญาได้เกิด ย่างหรือเชื่อว่าได้เกิดหรือผู้ต้องหาที่มีอยู่ หรือถูกขังในเขตอำนาจ (ป.วิ. อาญา มาตรา 18)
2. พนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่มีความผิดเกิด ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 19
3. อธิบดีกรมอัยการ หรือผู้แทน กรณีความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทย ได้ทำนอกราชอาณาจักร (ป.วิ. อาญา มาตรา 20)

หากพนักงานสอบสวนอยู่นอกเขตอำนาจแล้ว คำรับสารภาพนั้นก็รับฟังไม่ได้

ข้อสังเกต แม้ผู้ต้องหาจะรับสารภาพต่อพนักงานสอบสวนที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจ ซึ่งไม่อาจฟังเป็นคำรับในชั้นสอบสวนได้ แต่ก็ฟังคำกล่าวที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ได้

ฎีกาที่ 1340/2492 คำรับสารภาพของจำเลย (ซึ่งเป็นผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน) ต่อพนักงานสอบสวนเขตอื่นอันมิใช่ท้องที่ซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้น ไม่อาจฟังในฐานะเป็นคำรับในชั้นสอบสวน แต่ก็ฟังเป็นหลักฐานที่แสดงว่าจำเลยได้กล่าวถ้อยคำที่เป็นการเสียประโยชน์ของตนเอง

คำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับเขตอำนาจสอบสวนที่ควรรู้

ฎีกาที่ 726/2483 เหตุหมิ่นประมาทเกิดในห้องที่สามแยก พนักงานสอบสวนป้อมปราบซึ่งย้ายมาอยู่ชั่วคราวในห้องที่ สน. ลาดพร้าว ไม่มีอำนาจสอบสวนคดีหมิ่นประมาท

(ฎีกานี้ พนักงานสอบสวนป้อมปราบมิได้มีเขตอำนาจสอบสวนคดีที่เกิดในห้องที่สามแยก เพราะคนละเขต

ฎีกาที่ 247/2489 ผู้กำกับการค้าตรวจมีอำนาจสั่งให้ตำรวจไปสอบสวนคดีต่างท้องที่ในเขตจังหวัดได้

(ฎีกานี้ ตำรวจที่ไปสอบสวนต่างท้องที่ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจ)

ง. รับผิดชอบต่อความสมัครใจ ในข้อนี้เป็นเรื่องสำคัญโดยหลักการมีว่าการค้นคว้าหาความจริงจะต้องได้มาโดยมิใช่วิธีบีบบังคับผู้ต้องหา หรือไม่หลอกลวงผู้ต้องหาให้รับสารภาพตามที่เจ้าพนักงานต้องการ หากไปกระทำการดังกล่าว แม้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็ถือว่าคำรับของผู้ต้องหาไม่ได้รับด้วยความสมัครใจ ย่อมรับฟังเป็นพยานบอกเล่าประเภทคำรับของผู้ต้องหาไม่ได้ ทั้งนี้เป็นไปตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 135 และมาตรา 226 ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 135 ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำการใดๆ อันเป็นการล่อลวง ขู่เข็ญให้สัญญากับผู้ต้องหา เพื่อมุ่งให้เขาให้การใดๆ ในเรื่องที่ต้องหา

มาตรา 226 พยานวัตถุ เอกสาร หรือบุคคล ซึ่งนำพินิจเห็นว่าจำเลยมีความผิด หรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานได้ แต่ต้องมีได้เกิดจากการมุ่งใจให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น

การที่ผู้ต้องหารับไปเพราะถูกล่อลวง ขู่เข็ญ ให้สัญญา เมื่อพิจารณา ป.วิ.อาญา ผู้ที่กระทำการล่อลวง ขู่เข็ญ ให้สัญญา ถ้อยคำด้วยทบทองไว้ชัดเจนว่า เป็นเรื่องเจ้าพนักงานกระทำ ตัวอย่างเช่น

ฎีกาที่ 218/2473 จำเลยรับต่อเจ้าพนักงานโดยเจ้าพนักงานว่าให้รับเสียโดยดีแล้ว จะกันไว้เป็นพยาน เป็นการกระทำโดยไม่สมัครใจ

ฎีกาที่ 218/2475 เจ้าพนักงานว่ารับเสียคงได้รับความกรุณาจากศาล เพราะมีหลักฐานฟังลงโทษไม่ได้

ฎีกาที่ 245/2479 รับสารภาพโดยเจ้าพนักงานแนะนำเพื่อประโยชน์ในทางคดีฟังลงโทษจำเลยไม่ได้

ฎีกาที่ 598/2484, 57/2498 คำรับที่เจ้าพนักงานกระทำฝ่าฝืน วิ.อาญา มาตรา 133, มาตรา 135 มีผลทำให้ยันผู้ต้องหาในชั้นศาลไม่ได้เพราะ ไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตใจ

ถ้อยคำต่างๆ ที่ทำให้คำรับของผู้ต้องหาเสียไปเนื่องจากขู่โดยพนักงานสอบสวน เช่น ถ้าไม่รับจะถูกเนรเทศ ไม่รับจะต้องจำคุก 20 ปี

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจาก ป.วิ.อาญา มาตรา 226 การขู่เข็ญหรือการหลอกลวง อาจมิได้เป็นการกระทำของเจ้าพนักงาน กล่าวคือ อาจเป็นเรื่องบุคคลธรรมดาที่มีใช้เจ้าพนักงานได้กระทำ

การดังกล่าว เคยมีฎีกาที่ 102/2474 วินิจฉัยปัญหาว่า หากคนธรรมดากระทำการดังกล่าว คำรับผู้
ต้องหาก็ฟังไม่ได้เช่นกัน

ฎีกาที่ 102/2474 นายสุตจำลอง ได้แนะนำให้นางแดง (ซึ่งเป็นผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน)
รับสารภาพโดยกล่าวว่า ถ้ารับเสียเขาจะได้ปล่อยตัวกลับบ้าน เช่นนี้ เมื่อนางแดงรับคำร้องของนาง
แดง หาได้รับด้วยน้ำใจจริงไม่ ฟังลงโทษไม่ได้

โดยสรุป คำรับของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนสามารถนำสืบในฐานะพยานบอกเล่า โดยต้อง
สืบพยานอื่นประกอบด้วย เพียงคำรับชนิดนี้อย่างเดียว ศาลไม่รับฟังเพื่อชี้ขาดข้อเท็จจริง

พยานที่นำมาสืบประกอบคำรับผู้ต้องหาที่มีข้อควรสังเกตว่า ศาลฎีกาวางแนวไว้ดังนี้

ก. ต้องมีโช่ด้วยคำของพนักงานสอบสวนที่ทำการสอบสวนผู้ต้องหาที่รับสารภาพ (ฎีกาที่
1662/2514)

ข. ต้องมีโช่เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน (ฎีกาที่
2258/2533)

ฎีกาที่ 1662/2514 การรับฟังคำรับชั้นสอบสวนซึ่งจำเลยปฏิเสธชั้นศาลมาใช้ลงโทษจำเลย
โจทก์ต้องมีพยานประกอบว่าจำเลยกระทำผิดจริง โดยพยานประกอบนั้นต้องมีโช่คำตำรวจผู้สอบ
สวนคำรับนั่นเอง

ฎีกาที่ 3261/2530 คำเบิกความของ ณ พยานโจทก์ ซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับจำเลย แต่
โจทก์กันไว้เป็นพยานนั้นรับฟังได้ แต่มีโจทก์กันไว้เป็นพยานนั้นรับฟังได้ แต่มีน้ำหนักน้อย เมื่อ
ปรากฏว่าคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยทั้งห้าได้กล่าวถึงพฤติการณ์ในการปล้นทรัพย์ และทำ
ร้ายผู้ตายแล้วนำทรัพย์ไปแบ่งกันโดยละเอียด ตรงกับคำเบิกความของตำรวจทั้งจำเลยที่ 1 ยังนำดู
คำขุ่นหนูสำหรับใส่ศพของผู้ตายไปมอบให้พนักงานสอบสวนเป็นของกลาง การนำชี้ที่เกิดเหตุ
ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยทั้งห้ากระทำต่อหน้าประชาชนจำนวนมาก และยอมให้ถ่ายภาพ
วิ.ดี.โอ. ประกอบคดี แสดงว่าจำเลยทั้ง 5 ให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ จึงเป็นพยานหลัก
ฐานประกอบคำเบิกความของ ณ และ พยานแวดล้อมของโจทก์ให้ฟังได้ว่า จำเลยทั้งห้ากับพวก
ร่วมกันปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย

ฎีกาที่ 2258/2533 ภาพถ่ายและบันทึกการนำตัวผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ
เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเท่านั้น ไม่ใช่พยานหลัก
ฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุม และชั้นสอบสวนเพื่อให้เห็นว่า
จำเลยกระทำผิดตามที่โจทก์ฟ้อง

ฎีกาที่ 456/2538 คำเบิกความของเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมและพนักงานสอบสวนที่ว่า จำเลยได้ให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนว่าได้ร่วมกับพวกลักทรัพย์ของผู้เสียหาย เป็นเพียงพยานบอกเล่า ไม่มีน้ำหนักให้รับฟังได้โดยลำพัง เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณา ว่ามิได้กระทำความผิด และโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานอื่น พยานหลักฐานของโจทก์จึงไม่มีน้ำหนัก ให้ฟังว่าจำเลยได้ร่วมกับพวกลักทรัพย์ของผู้เสียหายไป

คำกล่าวผู้ตาย เมื่อพยานโดยตรงได้ตายไปแล้วก่อนเบิกความทำให้หาพยานหลักฐานค่อนข้างลำบาก จึงจำเป็นต้องรับฟังถ้อยคำที่ผู้ตายได้กล่าวไว้ก่อนตาย

คำกล่าวผู้ตายที่รับฟังเป็นพยานบอกเล่ามี 6 ประเภทย่อย ดังนี้

คำกล่าวที่เป็นปรบึกปรบค่อผลประโยชน์ของผู้ตาย ถือว่าทุกคนย่อมปกป้องผลประโยชน์ของตน หากใครทำให้ตัวเองหรือกล่าวอะไรให้ตัวเองเสียหาย สันนิษฐานว่า สิ่งที่กล่าวนั้นเป็นความจริง หลักในการพิจารณาคำกล่าวชนิดนี้ มี 3 ประการ ดังนี้

- ก. ผู้ตายต้องกล่าวทำให้ผู้ตายเสียผลประโยชน์
- ข. ผลประโยชน์นั้นต้องเป็นเรื่องทรัพย์สินหรือเงินตรา
- ค. คำกล่าวนี้รับฟังได้ในเรื่องที่เสียประโยชน์ รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้อง

คำกล่าวในวงหน้าที่การงาน ผู้ตายที่กล่าวหรือจดบันทึกเกี่ยวกับเรื่องงานที่ตนได้กระทำไปตามหน้าที่ คำกล่าวของเขาย่อมรับฟัง โดยมีหลักพิจารณา 3 ประการ ดังนี้

- ก. ผู้ตายมีหน้าที่ต้องปฏิบัติในการทำงานนั้น
- ข. ต้องเป็นหน้าที่โดยเฉพาะ
- ค. ผู้ตายต้องบันทึกเรื่องนี้ในเวลาใกล้ชิดกับเหตุการณ์

คำกล่าวเรื่องสิทธิสาธารณะหรือสิทธิที่ราษฎรมีอยู่ร่วมกัน เรื่องที่ผู้ตายได้กล่าวถึงสิทธิสาธารณะ (หรือสิทธิของราษฎรในสาธารณสมบัติของแผ่นดิน) หรือสิทธิที่ราษฎรมีอยู่ร่วมกัน เช่น ในที่วัดสามารถรับฟังได้ หลักพิจารณาคำกล่าวในข้อนี้ มี 2 ประการ ดังนี้

- ก. ผู้กล่าวต้องมีความรู้ในเรื่องสิทธินั้น ๆ
- ข. ผู้กล่าวต้องกล่าวก่อนเกิดข้อพิพาท

คำกล่าวเรื่องเครือญาติวงศ์สกุล เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตายกับเครือญาติของตน ในเรื่อง เกิดในสกุลใด เมื่อใด สมรส ตาย สิทธิการเป็นทายาทย่อมรับฟังได้ หลักพิจารณาคำกล่าวในข้อนี้ มี 3 ประการ ดังนี้

- ก. ผู้ตายต้องอยู่ในสกุลเดียวกัน
- ข. กล่าวก่อนเกิดกรณีพิพาท
- ค. กล่าวถึงลำดับวงศ์สกุลโดยเฉพาะ

คำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตาย ในข้อนี้เป็นเรื่องผู้ตายได้กล่าวด้วยคำเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกประทุษร้ายไปแล้วตายก่อนที่จะไปเบิกความที่ศาล จึงไม่มีประจักษ์พยานไปเบิกความที่ศาลจำเป็นต้องฟังด้วยคำที่ผู้ตายได้กล่าวไปดังกล่าว ด้วยเหตุผลดังนี้

- ก. หาประจักษ์พยาน ไม่ได้เนื่องจากมีประจักษ์พยานเพียงปากเดียว คือ ผู้ถูกประทุษร้าย
- ข. เป็นที่ยอมรับกันว่าขณะที่บุคคลใกล้ตาย ผู้นั้นมักกล่าวด้วยคำที่เป็นความจริง

เรื่องคำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตายนี้นำไปใช้ได้เฉพาะในคดีอาญาเท่านั้น โดยฟังเป็นพยานบอกเล่า หรือพยานชั้นที่ ๒ ประกอบกับพยานโดยตรงอีกที หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเป็นคำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตาย มี 5 ประการ ดังนี้

1. ผู้ถูกทำร้ายได้กล่าวด้วยคำไว้ก่อนตาย
2. กล่าวในขณะที่รู้ตัวว่าจะตายภายในไม่ช้าและแน่นอน
3. ขณะสืบพยานผู้กล่าวได้ตายไปแล้ว
4. จำเลยคดีปัจจุบันเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ประทุษร้าย
5. ฟังได้เพื่อพิสูจน์พฤติการณ์แห่งการฆ่าในข้อหาฆ่าคนตายรวมทั้งเหตุการ์ณในระยะใกล้ชีวิต

1. ผู้ถูกทำร้ายได้กล่าวด้วยคำไว้ก่อนตาย ในข้อนี้ด้วยคำที่กล่าว ต้องกล่าวโดยผู้ถูกทำร้าย หากมิใช่ผู้ถูกทำร้ายกล่าวแล้ว จะไม่เข้าหลักเกณฑ์ในข้อนี้ เช่น นาย ก. ไปฆ่า นาย ข. ตาย ต่อมาตนเองป่วยใกล้จะถึงแก่ความตาย ก่อนตายได้กล่าวให้นาย ก. ฟังว่า ตนเป็นคนฆ่า นาย ข. ต่อมา นาย ก. ตาย ดังนี้ ด้วยคำดังกล่าวมิใช่คำกล่าวชนิดนี้ เพราะนาย ก. มิได้ถูกทำร้าย แต่เป็นผู้ทำร้าย (ฆ่า) เขา

คำว่า ทำร้าย ในที่นี้ไม่ได้จำเป็นต้องเกิดจากการกระทำโดยเจตนาเสมอไป อาจเกิดจากการกระทำโดยไม่เจตนาหรือการกระทำโดยประมาทก็ได้ ตัวอย่าง นาย ก. ถูกรถแท็กซี่คันหนึ่งขับชนโดยประมาทบาดเจ็บสาหัส ได้กล่าวแก่นาย ข. ว่า แท็กซี่คันที่ชนหมายเลขทะเบียน (ก.ท.) อะไร เช่นนี้ ถือว่านาย ก. ถูกทำร้ายเหมือนกัน เพราะรวมไปถึงการกระทำโดยประมาทด้วย เมื่อต่อมา นาย ก. ตาย เพราะชนพิชขนาดแผลไม่ไหว คำกล่าวดังกล่าวจึงฟังได้ นอกจากนี้ การทำร้ายยังรวมไปถึงการตายเนื่องจากการปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือวิวาทด้วย

ปัญหาอาจเกิดขึ้นมาว่า การประทุษร้ายนี้รวมถึงการที่ผู้ตายถูกกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือ เช่น ก. และ ข. ไปชิงทรัพย์นายแดง หากนายแดงใช้ปืนยิงนาย ก. ไปโดยป้องกันพอสมควรแก่เหตุ ก่อนนาย ก. ตาย ได้เล่าให้นาย ค. ฟังว่า นายแดงยิงตน ในข้อนี้ผู้เขียนเห็นว่าไม่น่ารวมถึง เพราะนายแดงมีสิทธิกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

2. กล่าวในขณะที่รู้สึกว่าจะตายในไม่ช้าและแน่นอน ในข้อนี้เป็นหลักเกณฑ์ข้อสำคัญที่สุดในการพิจารณาในเรื่องคำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตาย ความรู้สึกของผู้กล่าวที่รู้สึกว่าจะตายภายในไม่ช้า และแน่นอน เราจึงพิจารณาในขณะที่กล่าว ดังนี้ หากขณะกล่าวเขาไม่มีความรู้สึก เช่นว่านี้ แม้ภายหลังเขาจะถึงแก่ความตาย คำกล่าวของเขาจะขาดหลักเกณฑ์ในข้อนี้

ที่ว่า รู้สึกว่าจะตายในไม่ช้า ก็หมายถึงว่าขณะที่กล่าวผู้กล่าวรู้ว่าตนเองใกล้จะถึงความตายแล้ว หรือความตายได้ใกล้เข้ามาถึงตนแล้ว

ที่ว่า รู้สึกว่าจะตายอย่างแน่นอน เราอาจพิจารณาจากถ้อยคำที่ผู้ตายพูดในกรณีที่ผู้กล่าวพูดโดยชัดแจ้ง เช่น พูดว่า ผมต้องตายแน่ หรือผมกำลังจะตาย หรือผมไม่มีหวังรอดแน่ หรือจากพฤติการณ์ที่ปรากฏในคำพูด เช่น พูดถึงเสียบุตรภริยาและพูดจากในทำนองเป็นกลางว่าจะตายหรือพูดฝากให้ช่วยไปแก้แค้น (ผู้ฆ่า) ให้ด้วย (ในข้อพูดเรื่องแก้แค้นนี้ต้องพิจารณาว่า ผู้กล่าวพูดว่าจะไปแก้แค้นเองหรือฝากให้ไปแก้แค้น หากจะไปแก้แค้นเอง แสดงว่าผู้พูดยังหวังจะรอดอยู่ ถ้าฝากไปแก้แค้นแล้ว แสดงว่าผู้พูดไม่หวังจะรอด) แต่มีบางกรณีที่ผู้กล่าวไม่พูดโดยชัดแจ้งหรือแสดงพฤติการณ์ในคำพูดแล้ว แต่จากพฤติการณ์ประกอบกับบาดแผลที่ถูกทำร้ายที่บริเวณสำคัญ มีบรรทัดฐานของศาลฎีกาว่า แม้ผู้กล่าวไม่กล่าวให้เห็นว่า จะต้องตายแน่ ก็ยังถือว่า ผู้กล่าวได้รู้สึกว่าจะต้องตายอย่างแน่นอนแล้ว เช่น

ฎีกาที่ 411/2513 ผู้ตายถูกยิง 1 นัด กระสุนปืนถูกบริเวณหน้าห้องผู้ตายร้องว่าจำเลยเป็นคนยิง เมื่อพยานวิ่งไปดู ผู้ตายยังร้องอีกว่าจำเลยเป็นคนยิงหลังจากนั้นราว 5 นาทีก็ตาย พฤติการณ์แสดงว่าผู้ตายรู้ตัวว่าตนจะต้องตาย ถ้อยคำที่บอกเช่นนี้รับฟังเป็นพยานได้

ฎีกาที่ 2414/2515 ผู้ตายถูกยิงมีบาดแผลหลายแห่งเสียเลือดมาก มีอาการช็อคคล้ายเป็นลม ได้เล่าให้พยานฟังว่าจำเลยเป็นคนยิง หลังจากนั้นไม่นานก็ถึงแก่ความตาย เช่นนี้ ผู้ตายรู้ตัวจะต้องตายย่อมรับฟังคำกล่าวเป็นพยานหลักฐานได้

จากคำพิพากษาฎีกาที่ 411/2513 และ 2414/2515 จะเห็นได้ว่า ศาลฎีกาดูบาดแผลบริเวณสำคัญคือหน้าห้องประกอบกับอาการต่างๆ และช่วงเวลาที่ตายมาวินิจฉัยถึงว่าขณะกล่าวผู้กล่าวรู้สึกว่าจะต้องตายแล้ว แม้ผู้กล่าวจะไม่ได้พูดว่าตนคิดว่าจะตายเลย

ในการทำงานกลับกันหากผู้กล่าว กล่าวโดยคิดว่าตนเองจะไม่ตาย เช่น ถ้าหากจะไปแก้ แค้นหรือรักษาแผลเสร็จจะไปแก้แค้น คำกล่าวจะฟังเป็นคำกล่าวผู้ถูกทำร้ายก่อนตายหาได้ไม่ แต่ คำกล่าวที่ผู้กล่าวพูดไปยังฟังได้เป็นคำระบุบอกกล่าวในเวลาใกล้ชิดกับเหตุการณ์

ฎีกาที่ ผู้ตายคิดว่าจะไม่ตายบอกว่าจำเลยเป็นคนที่ตนเอง คำบอกเล่าเช่นนี้ฟังเป็นคำระบุ บอกกล่าวในเวลาใกล้ชิดกับเหตุอัน ไม่มีโอกาสจะใส่ความได้ทัน เป็นพฤติการณ์ประกอบพยาน หลักฐานนำไปสู่ผู้ทำผิดและพยานอื่นในคดี

ข้อสังเกต แม้ผู้กล่าวจะตายหากกล่าวโดยผู้คิดว่าตนเองจะรอดก็ฟังเป็นคำกล่าวผู้ถูกทำ ร้ายก่อนตายไม่ได้

3. ขณะสืบพยานผู้กล่าวได้ตายไปแล้ว ในข้อนี้ความตายของผู้กล่าวเราพิจารณาตอนสืบ พยานเป็นสำคัญว่า ผู้กล่าวตายขณะสืบพยานหรือไม่ ผู้กล่าวอาจกล่าวจบก็ตายทันที หรือเมื่อกกล่าว จนอาจเข้ารักษาตัวแต่มาตายขณะสืบพยานก็ได้ (ในข้อนี้จึงสังเกตได้ว่า ผู้กล่าวไม่จำเป็นต้องตายใน ขณะกล่าวจบเลย)

ที่ว่าขณะสืบพยาน น่าจะหมายถึงเวลาตอนสืบพยานของคำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อน ตายว่า ผู้กล่าวตายขณะสืบพยานประเภทนี้อาจจะมีการสืบพยานที่หลังพยานหลักฐานอื่นก็เป็นได้ ฉะนั้น แม้ขณะอ้างพยานชนิดนี้ในบัญชีระบุพยานผู้กล่าวยังไม่ตายก็ตาม แต่ขณะสืบพยานผู้กล่าว ตายแล้วก็รับฟังคำกล่าวเช่นนี้ได้

ความตายของผู้กล่าวจะต้องเป็นผลโดยตรงจากการทำร้ายหรือไม่ในข้อนี้หากความ ตายเป็นผลโดยตรงจากการทำร้าย ปัญหาก็ไม่เกิดขึ้น ถ้าหากว่าความตายไม่ได้เป็นผลโดยตรงจาก การทำร้าย ยังมีความเห็นส่วนใหญ่ว่า คำกล่าวชนิดนี้ฟังเป็นพยานบอกเล่ายังไม่ได้ เช่น ถูกทำร้าย เข้ารักษาตัวต่อมาถึงแก่ความตาย เพราะเป็นโรคโคโรนา หรือเป็นอหิวาต์ตาย ดังนี้ ไม่ได้ตายจาก การทำร้าย คำกล่าวรับฟังไม่ได้

หากขณะสืบพยานผู้กล่าวยังไม่ตาย เช่นนี้ ประจักษ์พยานคือผู้กล่าวยังมีอยู่ จำเป็นต้อง นำมาสืบในกรณีพยานชั้น 1 ยังมีอยู่ คำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายเช่นนี้ก็ยังสามารถนำมาสืบไม่ได้

ปัญหา นาย ก. ถูกนายแดงยิง เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล นาย ข. ไปเยี่ยม นาย ก. จึงเล่าให้ฟังว่านายแดงเป็นผู้ยิงคน เมื่อนาย ข. กลับบ้านนายแดงตามไปยิงนาย ข. บาดเจ็บสาหัส นาย ค. ไปเยี่ยมนาย ข. นาย ข. เล่าให้นาย ค. ฟังว่า นายแดงยิง นาย ก. และยิงคน ต่อมานาย ข. ตาย เช่นนี้คำกล่าวของนาย ก. และ นาย ข. รับฟังได้เพียงใดหรือไม่

ตามปัญหา นาย ก. ผู้ถูกทำร้ายยังไม่ตาย เพราะยังรักษาตัวในโรงพยาบาลอยู่ คำกล่าวที่ ก. เถ่าให้ ข. ฟังว่า นายแดงยิงตน จึงฟังเป็นคำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตายยังไม่ได้

สำหรับนาย ข. คำกล่าวส่วนที่กล่าวว่า นายแดงยิงตน ฟังได้ เพราะนาย ข. ถึงแก่ความตายแล้ว แต่สำหรับส่วนที่กล่าวว่า นายแดงยิงนาย ก. ยังฟังไม่ได้ เพราะ นาย ข. มิได้ถูกทำร้าย (นาย ก. ถูกทำร้าย และ นาย ก. ก็ยังไม่ตายยังมีประจักษ์พยานอยู่

4. จำเลยในคดีปัจจุบันผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ทำร้าย ในข้อนี้หมายถึงว่า คำกล่าวจะยืนยันได้เฉพาะว่าใครเป็นผู้ทำร้าย หากไม่ใช่ผู้ทำร้ายแล้วฟังไม่ได้

เช่น นาย ก. และ นาย ข. จึงทรัพย์ นายขาว ชาวไร่เป็นยิงป้องกันทรัพย์ถูกนาย ข. สาส์ นาย ก. ให้การต่อเจ้าพนักงานว่า คนร้ายอีกคนคือ นาย ข. ต่อมานาย ก. ถึงแก่ความตาย เช่นนี้คำกล่าวนาย ก. ที่ว่า คนร้ายอีกคนคือนาย ข. ไม่ใช่ผู้ประทุษร้าย (นายขาว) จึงฟังเป็นคำกล่าวประเภทนี้ไม่ได้

5. ฟังได้เพื่อพิสูจน์พฤติการณ์แห่งการฆ่าในข้อหาฆ่าคนตายและเหตุการณีก่อฉ้อฉล ในข้อนี้คำกล่าวฟังได้ในเรื่องพฤติการณ์แห่งการฆ่า ซึ่งก็คือ ใครเป็นผู้ฆ่า มีกิริยาอาการในการฆ่าอย่างไร พฤติการณ์แห่งการฆ่าในข้อหาฆ่าคนตายแล้วยังรวมถึงฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ประมาททำให้คนตาย ความตายจากการปล้นทรัพย์ จึงทรัพย์ หรือวิวาท

ในเรื่องคำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตายนี้เวลานำสืบพยาน ผู้สืบจำเป็นต้องสืบให้เข้าหลักเกณฑ์ในการรับฟังถึง 5 ประการ โดยเฉพาะในข้อที่ว่า ผู้ตายกล่าวโดยรู้ตัวว่าตนไม่มีหวังรอด หากสืบไม่ได้แล้วศาลจะไม่ฟังคำกล่าวเช่นว่านี้

ฎีกาที่ 1257/2497 ศาลฎีกาพิเคราะห์พยานหลักฐานโจทก์แล้ว คำบอกเล่าของ ป. ผู้ตายที่ระบุว่า ผู้ที่ยิงคือจำเลย โจทก์ไม่นำสืบให้ได้ความว่า ในขณะที่ให้ถ้อยคำผู้ตายไม่มีหวังจะรอดคำกล่าวจึงฟังไม่ได้

ฎีกาที่ 1724/2497 โจทก์ไม่นำสืบให้เป็นที่น่าพอใจแก่ศาลว่า ถ้อยคำที่ผู้ตายกล่าวเป็นเวลาที่ผู้ตายรู้ว่าหมดหวังที่จะรอดชีวิตแล้ว จึงฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้

ต่อไปนี้เป็นคำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ

ฎีกาที่ 308/2510 แม้ผู้ตายไม่รู้ตัวว่าจะตาย แต่ผู้ตายได้ระบุชื่อจำเลยทั้งสองว่าเป็นคนร้ายยิงตน โดยไม่ปรากฏว่าผู้ตายมีสติพินเพื่อน หรือสำคัญผิดในตัวคนร้าย กลับได้รับความจากพยานโจทก์ว่าผู้ตายพูดว่า ถ้าหายดีจะไปแก้แค้นจำเลย เห็นได้ชัดว่า ผู้ตายจำจำเลยทั้งสองได้อย่างแม่นยำ

คำบอกเล่าเช่นนี้ฟังได้ในฐานะเป็นคำระบุงกล่าวในเวลาใกล้ชิดกับเหตุการณ์อัน ไม่มีโอกาสจะใส่
ความ

(ฎีกานี้ฟังเป็นคำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตายไม่ได้ เพราะผู้กล่าวคิดว่าตนจะรอด แต่ฟัง
เป็นคำระบุงกล่าวในเวลาใกล้ชิดกับเหตุการณ์ได้)

ฎีกาที่ 411/2513 ผู้ตายถูกยิง 1 นัด กระสุนปืนถูกบริเวณหน้าท้องผู้ตายร้องว่าจำเลยเป็นคน
ยิง เมื่อพยานวิ่งไปดู ผู้ตายยังร้องอีกว่าจำเลยเป็นคนยิงหลังจากนั้นราว 5 นาทีก็ตาย พฤติการณ์
แสดงว่าผู้ตายรู้ตัวว่าตนจะต้องตาย ด้วยคำที่บอกเช่นนี้รับฟังเป็นพยานได้.

ฎีกาที่ 2414/2515 ผู้ตายถูกยิงมีบาดแผลหลายแห่งเสียหายมาก มีอาการช็อคคล้ายเป็นลม
ได้เล่าให้พยานฟังว่าจำเลยเป็นคนยิง หลังจากนั้นไม่นานก็ถึงแก่ความตาย เช่นนี้ ผู้ตายรู้ตัวจะต้อง
ตายย่อมรับฟังคำกล่าวเป็นพยานหลักฐานได้

(ฎีกา 411/2513 และ 2414/2515 นี้เห็นได้ว่า ศาลฎีกาดูพฤติการณ์และบาดแผลมาวินิจฉัย
ความรู้สึกของผู้กล่าวหา ในขณะที่กล่าวรู้ตัวว่าจะตายหรือไม่ ทั้งๆ ที่ผู้กล่าวไม่ได้พูดในทำนองว่าตน
จะไม่รอดเลย)

ฎีกาที่ 314/2515 ผู้ตายถูกยิงที่หน้าอกและแขน ยังไม่ตายทันทีร้อยโยยๆ ว่า ปวดแขนเหลือ
เกิน และได้พูดว่าจำเลยเป็นคนทำร้าย ขอให้ตั้งไว้อย่าให้นอน ตอนหามลงเรือและพูดว่าตายแน่คำ
กล่าวรับฟังได้

ฎีกาที่ 294/2530 เมื่อเกิดเหตุแล้ว ผู้ตายซึ่งถูกยิงที่หน้าท้องได้เดินมาขอความช่วยเหลือจาก
ก. ซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ 50 เมตร แล้วบอกกับ ก. และ ต. ทันทีว่าจำเลยยิง ด้วยคำของผู้ตายดัง
กล่าวเป็นคำกล่าวในทันทีทันใดในเวลาใกล้ชิดต่อเนื่องกับเวลาเกิดเหตุและระบุว่า จำเลยเป็นคน
ร้ายโดยไม่มีโอกาสที่จะคิดใส่ความบุคคลอื่น และผู้ตายได้กล่าวอีกว่า ช่วยผู้ตายหน่อย พร้อมกับขอ
ปัสสาวะของ ก. คั้นเพื่อกันเลือดขึ้น ใจของผู้ตายไม่สับสน ให้รีบ ไปแจ้งความและรีบเอาหมามา ด้วย
คำของผู้ตายแสดงถึงความรู้สึกว่าตนจะต้องถึงแก่ความตายแล้ว การที่ผู้ตายบอกกล่าวในขณะที่มี
ความรู้สึกเช่นนั้นว่าคนร้ายที่ยิงตนคือจำเลย ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานว่า เป็นความจริงตามคำ
กล่าวได้

ฎีกาที่ 1059/2531 ผู้ตายระบุชื่อจำเลยกับพวกเป็นคนร้าย ในขณะที่มีอาการเพียบหนัก โดย
ครั้งที่สามก็คงยืนยันว่า จำเลยเป็นคนร้ายขณะที่ผู้ตายมีอาการเพียบหนักทรนทราย ต่อจากนั้นผู้ตาย
ก็พูดไม่ได้แล้ว แสดงว่าผู้ตายกล่าวยืนยันยืนยัน ในขณะที่รู้ตัวว่าใกล้จะตาย ถ้ากล่าวเช่นนี้ย่อมรับฟังได้
ว่าเป็นความจริง

คำกล่าวของเจ้ามรคในเรื่องพินัยกรรม

ข้อความในพินัยกรรมที่เจ้ามรคทำไปมีอย่างไรบ้าง สามารถรับฟังได้ หลักพิจารณาคำกล่าวชนิคนี้อย่างนี้

- ก. ผู้ทำต้องกล่าวก่อนทำพินัยกรรม
- ข. พิสูจน์เฉพาะข้อความในพินัยกรรม

ข้อความในเอกสารมหาชนและเอกสารที่มีคำพิพากษารับรองว่าถูกต้อง เอกสารมหาชนมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

- ก. ต้องทำขึ้นโดยเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ทำการนั้น
- ข. ต้องทำขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้ตรวจสอบและใช้ประโยชน์จากข้อความของเอกสารได้
- ค. ข้อความที่จดหรือทำขึ้นนั้นอาจทำในเอกสารราชการ หรือเอกสารที่จัดให้มีขึ้นด้วยอำนาจของกฎหมาย

ตัวอย่างเอกสารมหาชน เช่น ราชกิจจานุเบกษา ทะเบียนที่ดิน ทะเบียนสำมะโนครัว ฯลฯ เอกสารเอกชนที่มีคำพิพากษารับรองว่าถูกต้องนั้น มิใช่เป็นเอกสารมหาชนแต่เป็นเอกสารที่มีคำพิพากษารับรองว่าถูกต้อง

เอกสารมหาชนก็ดี หรือสำเนาอันรับรองถูกต้องของเอกสารมหาชนก็ดี เอกสารเอกชนที่มีคำรับรองว่าถูกต้องก็ดี กฎหมายสันนิษฐานว่า ข้อความในเอกสารเช่นนี้ถูกต้อง ฝ่ายตรงข้ามกับฝ่ายที่อ้างต้องนำสืบถึงความไม่ถูกต้อง

กิตติศัพท์และความเห็น แบ่งได้ดังนี้

- กิตติศัพท์
- ความเห็น

กิตติศัพท์ คือคำถ่าถือ คำถ่าถือในเรื่องต่อไปนี้ คือเรื่องสิทธิสาธารณะ วงศาคณาญาติ ความหมายของถ้อยคำยอมรับฟังได้ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- ก. คนที่กล่าวต้องเป็นคนในท้องถิ่นที่รู้เรื่องราว
- ข. ต้องมีการกันมานานๆ ซ้ำๆ

ความเห็น แบ่งได้เป็น

1. ความเห็นของบุคคลธรรมดา
2. ความเห็นของผู้มีความรู้พิเศษ

1. ความเห็นของบุคคลธรรมดา เฉพาะในเรื่องการคล้ายคลึงของบุคคลหรือวัตถุ ข้อความหมิ่นประมาทหรือขู่เข็ญ ลายมือชื่อ ลายมือเขียน อายุ น้ำหนัก สภาวะจิตใจ ความมีเมตตา ราคาระดับความประมาท สามารถรับฟังได้

2. ความเห็นของผู้มีความรู้พิเศษ แบ่งผู้มีความรู้พิเศษได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) ผู้เชี่ยวชาญ (คดีแพ่ง)

(2) ผู้มีความรู้เชี่ยวชาญ

(3) ผู้ชำนาญการพิเศษ (คดีอาญา)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความเห็นของบุคคลทั้ง 3 ประเภทนี้ เกือบทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องศิลปะ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ ก็นำมาสืบได้ เว้นแต่เป็นเรื่องที่เข้าเกณฑ์สิ่งที่ไม่ต้องนำสืบพยานหลักฐาน เช่น กฎหมายไทยมีอยู่อย่างไร ภาษาไทย ศิลธรรม จรรยาบรรณ หรือประเพณีที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป

ความเห็นของผู้มีความรู้พิเศษนี้จะต้องแสดงตามหลักวิชาการในทำนองว่า ข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่า (ควร) หรือไม่น่าเชื่อว่า (ไม่ควร) เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่จะไปยืนยันข้อเท็จจริงไม่ได้ เว้นแต่ผู้มีความรู้พิเศษเหล่านี้จะเห็นเหตุการณ์ตอนที่เกิดข้อเท็จจริงเช่นนั้น (แนวฎีกาที่ 1121/2511) ความเห็นของบุคคลต่างๆ เหล่านี้อาจแสดงด้วยวาจา (ไปที่ศาลโดยเบิกความ) หรืออาจแสดงโดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้

สำหรับความเห็นของผู้ชำนาญการพิเศษ (คดีอาญา) โดยหลัก "การสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย" (ป.วิ.อาญา มาตรา 172) ผู้ชำนาญการพิเศษซึ่งเป็นพยานบุคคล จะไปเบิกความ (สืบพยาน) ที่ศาลก็จะต้องไปที่ศาลเสมอ ไม่ว่าจะเบิกความด้วยวาจาหรือ ส่งความเห็นเป็นหนังสือ ซึ่งตัวผู้ชำนาญการพิเศษต้องไปเบิกความที่ศาลด้วย มิฉะนั้นความเห็นของเขาก็ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐาน (พยานบอกเล่า) ได้ แต่ถ้าหากจำเลยแถลงรับความเห็นที่ทำเป็นหนังสือแล้ว ศาลวางแนวว่า ตัวผู้ชำนาญการพิเศษไม่ต้องมาเบิกความประกอบความเห็นดังกล่าวได้

ฎีกาที่ 76/2529 รายงานการตรวจร่างกายของผู้เสียหาย ใบชันสูตรบาดแผลของแพทย์ แม้โจทก์จะไม่ได้นำแพทย์ผู้ตรวจมาเบิกความประกอบ หากจำเลยได้แถลงรับไว้ในรายงานกระบวนพิจารณาว่าแพทย์ได้ตรวจร่างกายผู้เสียหาย และทำบันทึกการตรวจไว้จริง เอกสารดังกล่าวรับฟังเป็นพยานได้

ความเห็นผู้ชำนาญการพิเศษที่ทำเป็นหนังสือ ศาลจะสั่งหรือไม่สั่ง ให้ผู้ชำนาญการพิเศษ
ทำความเข้าใจดังกล่าวก็ได้ เป็นดุลพินิจของศาล (ด้วยท ป.วิ.อาญา มาตรา 243 วรรค 2 ใช้คำว่า จะ
ให้ไปเบิกความที่ศาลอยู่แล้ว

ฎีกาที่ 4377/2536 ป.วิ.อ.มาตรา 243 วรรค สอง ที่ว่า ศาลจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเข้าใจ
เห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องให้มาเบิกความประกอบหนังสือด้วยนั้น บทบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจ
ศาลใช้ดุลพินิจที่จะทำหรือไม่ก็ได้ มิใช่บทบังคับเด็ดขาด เมื่อศาลมิได้สั่งให้ทำความเข้าใจเป็น
หนังสือ ก็ย่อมไม่ต้องห้ามมิให้รับฟังความเห็นดังกล่าว

ฎีกาที่ 3396/2528 หกภูมิตามารคามิเลือดกลุ่ม บี.ทั้งคู่ การที่ถูกออกมาจะไม่มีโอกาสมีเลือด
กลุ่ม เอ.ได้ เมื่อการตรวจกระทำโดยผู้ชำนาญการพิเศษในทางการแพทย์ และทำการตรวจถูกต้อง
ตามหลักวิชาแพทย์แล้ว มีการทำความเข้าใจแจ้งผลการตรวจมา ย่อมเป็นหลักฐานเพียงพอให้รับฟัง
ได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 243 ส่วนวรรคสองของมาตรานี้ที่ว่าจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเข้าใจ
เห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องให้การเบิกความประกอบหนังสือด้วยนั้น เป็นบทบัญญัติให้อำนาจ
ศาลใช้ดุลพินิจที่ทำหรือไม่ก็ได้ หาใช่บทบังคับเด็ดขาดอันเป็นผลห้ามมิให้รับฟังความเห็นดังกล่าวไม่

กรณีที่ต้องส่งสำเนาหนังสือความเห็นนั้น ต้องเป็นกรณีที่ศาลสั่งให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำ
ความเห็นเป็นหนังสือด้วย ถ้าความเห็นดังกล่าวศาลไม่สั่งให้ทำ ก็ไม่ต้องส่งสำเนา ฎีกาที่
444/2510, 588/2499, 1588/2494

ฎีกาที่ 444/2510 ในกรณีที่โจทก์อ้างผู้ชำนาญการพิเศษมาเป็นพยานเพื่อให้เบิกความ
ประกอบรายงานการตรวจพิสูจน์ไม้ของกลางในคดีอาญานั้น ไม่จำเป็นต้องส่งสำเนารายงานการตรวจ
พิสูจน์นั้นให้จำเลยทราบล่วงหน้า 3 วัน ก่อนเบิกความ เพราะมิใช่กรณีที่ศาลสั่งให้ผู้ชำนาญการ
พิเศษทำความเข้าใจเป็นหนังสือ ป.วิ.อาญา มาตรา 243 วรรคสอง

ฎีกาที่ 588/2499 พยานมาเบิกความยังศาล โดยถูกโจทก์อ้างในฐานะเป็นผู้ชำนาญการตรวจ
ลายมือ ศาลไม่ได้สั่งพยานทำความเข้าใจเป็นหนังสือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา 243 จึงไม่อยู่ในบังคับจะต้องสำเนาเอกสารการตรวจลายมือให้จำเลยก่อน 3 วัน

ฎีกาที่ 1588/2494 ผู้ชำนาญการพิเศษของตำรวจส่งรายงานการตรวจพิสูจน์ลายมือของ
จำเลยไปให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนฟ้องจำเลยต่อศาล และโจทก์อ้างรายงานเป็นพยาน
นั้น มิใช่เป็นเรื่องที่ศาลสั่งให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเข้าใจเป็นหนังสือ ตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญามาตรา 243 วรรคสอง

ในกรณีที่คู่ความไม่ได้ส่งในฐานะที่เป็นความเห็นของผู้ชำนาญการพิเศษ ก็ไม่ต้องส่ง
สำเนาเอกสาร คู่มือฯ 744/2521

ฎีกาที่ 744/2521 โจทก์ส่งบันทึกภาษาจีนพร้อมด้วยคำแปลต่อศาลในวันที่สืบผู้แปลเพื่อขึ้น
ชั้นคำแปล ไม่ใช่ส่งในฐานะที่เป็นพยานผู้ชำนาญการพิเศษแสดงความเห็น ไม่ใช่กรณีตามมาตรา
243 ที่ต้องส่งสำเนาเอกสารก่อน

คำพิพากษา และคำพยานในคดีเรื่องก่อน แบ่งได้ดังนี้

1. คำพิพากษาในคดีเรื่องก่อน
2. คำพยานในคดีเรื่องก่อน

1. คำพิพากษาในคดีเรื่องก่อน เป็นความเห็นของผู้พิพากษาในคดีก่อน จึงเป็นเพียงพยาน
บอกเล่าเท่านั้น แต่ก็สามารถนำมาอ้างได้ใน 3 ทาง

- ก. อ้างว่ามีคำพิพากษาอยู่
- ข. อ้างผลของคำพิพากษา
- ค. อ้างข้อเท็จจริงในคำพิพากษา

2. คำพยานในคดีเรื่องก่อน เป็นเรื่องคำเบิกความในคดีก่อนซึ่งเป็นเพียงความเห็นของ
พยานที่ได้เบิกความไปในคดีก่อน

ไม่ว่าคดีปัจจุบันจะเป็นคดีอาญาหรือแพ่งก็ตาม ถ้าจะนำคำพยานคดีก่อนมาใช้ยืนยันข้อเท็จ
จริงว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ โดยไม่นำสืบพยานเลขจะขัดกับการได้ข้อเท็จจริงมาในคดี ปัจจุบันซึ่ง
ต้องผ่านการสืบพยานหลักฐาน โดยเฉพาะหากคดีปัจจุบันเป็นคดีอาญาแล้วหลักการนำสืบตาม ป.
วิ.อาญา มาตรา 172 ได้วางไว้ว่า ต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ซึ่งหมายถึงว่า ต้องนำสืบ
พยานในคดีปัจจุบันเสมอ แต่ถ้ามีการอ้างพยานในคดีก่อนมานำสืบประกอบในฐานะพยานบอก
เล่าย่อมกระทำได้

กรณีคดีหลังเป็นคดีอาญา สามารถนำคำพยานในคดีก่อนมาสืบประกอบได้ทุกกรณี แต่ถ้า
คดีหลังเป็นคดีแพ่งจะนำคำพยานในคดีก่อนมาสืบประกอบจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ข้อใด
ข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

- ก. คำเบิกความคดีก่อนเป็นคำรับคู่ความ
- ข. คำเบิกความคดีก่อนเป็นคำกล่าวของผู้ตาย
- ค. คู่ความตกลงกันให้นำคำพยานคดีก่อนมาสืบประกอบ

ฎีกาที่ 986/2318 โจทก์จำเลยตกลงกันให้ศาลพิจารณาพยานหลักฐานในจำนวนซึ่งมีคำพยานในชั้นได้สวนมูลฟ้องคดีอื่นและงัดสืบพยานในคดีนี้ถือว่ามี การพิจารณาต่อหน้าจำเลยตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 172 ไม่ได้ ต้องพิพากษายกฟ้อง

ฎีกาที่ 1142/2503 คำพยานในชั้นได้สวนมูลฟ้องซึ่งศาลต้องจดไว้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 237 นั้นเป็นพยานเอกสารอย่างหนึ่ง . . . จึงขอรับที่จะอ้างเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ส่วนจะรับฟังหรือไม่เพียงใดเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิชองณ์อีกชั้นหนึ่ง

ฎีกาที่ 1455/2537 ศาลนำคำพยานในชั้นได้สวนมูลฟ้องมาฟังประกอบคำเบิกความในชั้นพิจารณาได้ว่า โจทก์ฟ้องคดียังไม่เกิน 3 เดือน นับแต่วันที่โจทก์ทราบถึงการกระทำผิดคดี จึงยังไม่ขาดอายุความ

ในกรณีที่มีการแยกฟ้องจำเลยซึ่งให้การปฏิเสธและได้ฟ้องจำเลยคนนี้เป็นคดีใหม่ คำเบิกความของพยานโจทก์คดีเดิมเป็นการพิจารณาคดีเปิดเผยแล้ว จึงมาใช้ในคดีใหม่เพื่อยืนยันจำเลยคนนี้ได้

ฎีกาที่ 1457/2531 จำเลยกับพวกถูกฟ้องในคดีก่อนว่ากระทำความผิดที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ กรณีจึงถือได้ว่าเป็นการพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยแล้ว เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าคดีนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องสืบพยานที่ได้สืบไว้แล้วอีก และให้นำสำนวนคดีเดิมมารวมกับคดีนี้ก็เพื่อจะได้พิจารณาประกอบคดีนี้ จำเลยมิได้โต้แย้งคำสั่งดังกล่าว ศาลหยิบยกเอาคำเบิกความของพยานในคดีเดิมขึ้นวินิจฉัยประกอบพยานหลักฐานอื่น ๆ ของโจทก์ในคดีนี้แล้วฟังลงโทษจำเลยได้

LW 314 หน้าที่ 4